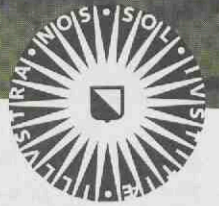

Illustrer : periodiek voor de alumni van de Universiteit Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/404237>

illustrer 8

De opinie

'Driekwart van de data in de media is pure rubbish.'

Wiskunde didacticus
Jan de Lange.

5

Proefdieren

Zoeken naar het evenwicht tussen dierenbeschermers en onderzoekers.

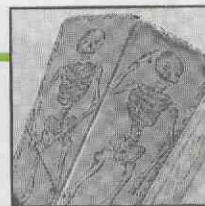
6

De groep

Eerst een museum, dan pas koffie.

9

Aarde

Slimme boeren op de Filippijnen. Gewijde grond in een kistje. Vijf visies op de aarde.

10-11

Verder in dit nummer:

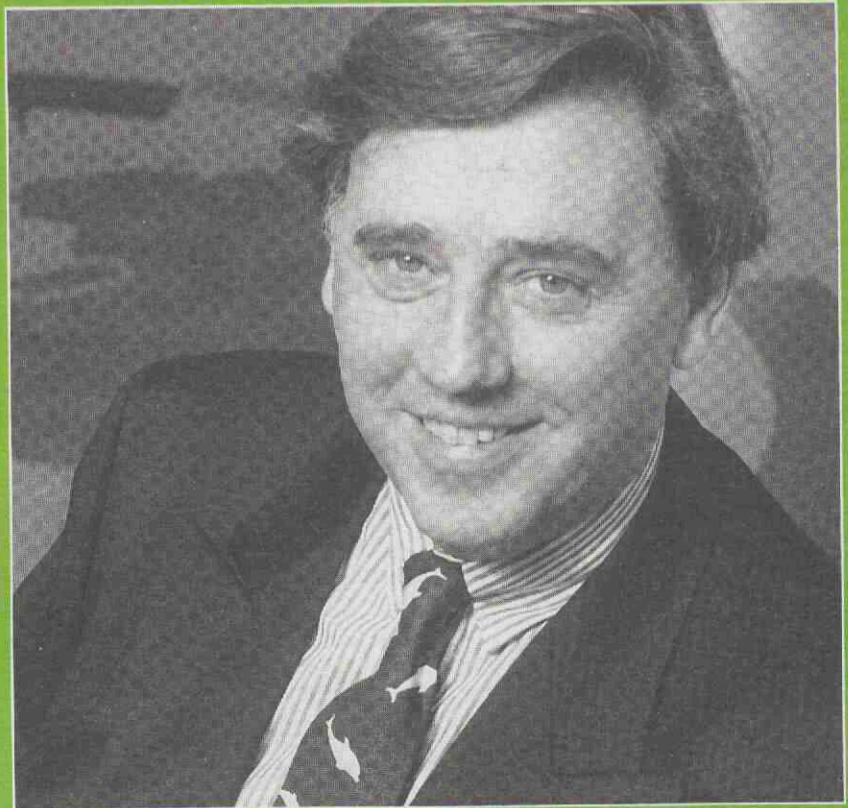
Nieuws	3
Ultra Trajectum	4
Universiteitswinkel	12
Vakgenoten	13
Illustrerzake	14
Adres onbekend	17
Kwartaal	19

Holding moet kennisexploitatie stimuleren

Het Utrechtse college van bestuur heeft besloten alle universitaire activiteiten op het gebied van kennisexploitatie onder te brengen in een houdstermaatschappij. In de aanloopfase verstrekt de universiteit deze Holding een lening van rond drie ton per jaar. Ir. Sander Kortenbout (59), directeur van Kortenbout Management Assistance BV, is voor een periode van twee jaar aangesteld als parttime directeur.

Hoofddoel van de Holding, waarvan de Utrechtse universiteit enig aandeelhouder wordt, is het bundelen van de aandelen die de universiteit sinds vorig jaar bezit in vier door medewerkers opgerichte BV's. Door middel van een zelfstandige Holding denkt het college van bestuur een betere sturing te kunnen geven aan de gang van zaken in de betreffende BV's. Een tweede belangrijke taak is het vormgeven van het universitaire beleid op het gebied van de kennisexploitatie. Aan directeur Kortenbout is de opdracht gegeven een inventarisatie te maken van Utrechts onderzoek dat mogelijk in aanmerking zou komen voor commerciële exploitatie. Daarnaast dient de directeur partners in het bedrijfsleven, verstrekkers van venturekapitaal en subsidiegevers te interesseren voor samenwerking met universitaire onder-

zoekers. Ook het volledige kennisbeschermings- en octrooi-beleid van de universiteit zal voortaan door de Holding worden uitgevoerd. Het bescheiden budget van drie ton per jaar zal in eerste instantie worden gebruikt voor het opstellen van businessplannen voor potentiële nieuwe BV's en voor de kosten die zijn gemoeid met het aanvragen van octrooien. Ook investeringen voor het aangaan van strategische allianties met bedrijven zullen uit het budget van de Holding worden bekostigd. Kortenbout, ingenieur vliegtuigbouwkunde en voormalig directeur bij Digital en Raet zal zijn functie van directeur de komende twee jaar gedurende één dag in de week uitoefenen. In 1999 zal Kortenbout het college adviseren over de beste manier waarop de universiteit de kennisexploitatie verder ter hand kan nemen. (EH) *Zie verder pagina 8.*

Ed Nijpels

vice-voorzitter raad van toezicht

"Ik vind het een hele eer om me op bestuurlijk niveau te mogen bemoeien met een universiteit. De wetenschap is toch van het allergrootste belang voor de toekomst van een land."

Zie verder pagina 7.

Achterbankkinderen

Een half uur voor het einde loopt de collegezaal langzaam leeg. Studenten pakken hun tas en stommelen gezellig kletsend de banken uit. De docent ziet het licht verbijsterd aan. Doe ik iets verkeerd? Zo slecht geef ik toch geen college? De volgende keer vraagt hij aan een student wat er aan de hand is. Het is heel eenvoudig, legt deze bereidwillig uit. Om vier uur begint een nieuwe shift in de horeca. En omdat zo veel studenten een bijbaantje hebben, moeten ze om half vier weg uit de collegezaal. Het is een aardig eindje fietsen van De Uithof naar de binnenstad, dat moet de docent toch ook begrijpen.

De student is een product van een zakelijke cultuur. Jarenlang is zijn beurs behandeld als de sluitpost van de rijksbegroting. Elke keer dat een kabinet een paar honderd miljoen tekortkomt, wordt er 'studiefinancieringsbeleid' gevoerd. Gelegenheidsargumentatie wordt daarbij niet geschuwd. Toen minister Ritzen de OV-studentenkaart introduceerde, sprak hij van een 'groene' kaart. Een generatie achterbankkinderen zou kennis maken met het openbaar vervoer. Bovendien zou de kaart de mobiliteit bevorderen. Een student uit Utrecht kon naar Groningen afreizen, als hij daar een bijvakje aantrof dat precies in zijn hoogst persoonlijke academische profiel zou passen. Kortom, de student zou worden voorbereid op zijn toekomst als modern werknemer dan wel entrepreneur. Altijd op zoek naar een nieuwe uitdaging, waar ook ter wereld. Nu, in een periode van ongekenne economische voorspoed, wordt de OV-kaart min of meer afgeschaft. Wie op kamers woont, mag alleen in het weekend reizen. Interessante uitdaging in Groningen of niet. De ambities van Ritzen hielden niet op bij de landsgrenzen. Het moest maar eens afgelopen zijn met de bedompte, provinciale instelling van Nederlandse studenten, vond hij. Kunnen ze een half jaartje naar Salamanca of Heidelberg, blijven ze liever thuis vanwege vriend, vriendin, hond of kat. Met dure Erasmus-programma's werd de reislust bevorderd. Maar de laatste tijd gaan steeds minder studenten naar het buitenland. In het keurslijf van de tempobeurs zijn ze bang om studietijd te verspelen. Ritzen wilde een nieuwe generatie studenten kweken: hardwerkend, mobiel, met de wereld als werkterrein. Maar hij creëerde een generatie van studerende obers en serveersters die thuisblijven uit angst voor een torenhoge studieschuld. Zeuren doen ze niet. Ze weten dat ze van de overheid weinig hoeven te verwachten en gaan hun eigen weg. En reizen doen ze ook genoeg. In de vakantie, van het geld dat ze verdienen hebben op het terras.

Peter Giesen,
redacteur
De Volkskrant

'Doorzakken is er niet meer bij'

De sprong

Afgestudeerd, en dan?

Naam: Joyce Oomen (26)
Opleiding: Natuurwetenschappen en Bedrijf & Bestuur
Afgestudeerd: 28 juni 1996
Baan: consultant bij een Management Consultancy bureau

Het valt niet mee om als 'dom blondje, net van de universiteit' tegen de doorgewinterde manager te moeten zeggen dat hij zijn organisatie moet veranderen. Joyce Oomen verkeert sinds ruim een jaar in de dynamische wereld die 'change management' heet. Als consultant brengt zij soms een impopulaire boodschap. Gelukkig staat ze behoorlijk sterk in haar schoenen.

Van de eerste lichting studenten van de jonge multidisciplinaire studie Natuurwetenschappen en Bedrijf & Bestuur was Joyce Oomen de eerste die zich op de arbeidsmarkt begaf. Op gesprek bij oliebedrijven moest ze keer op keer uitleggen wat ze nu precies gestudeerd had. Vijf weken na haar afstuderen kon ze echter aan de slag bij een groot Amerikaans consultancybureau. Dat bureau vond vooral internationale ervaring en nevenactiviteiten van belang. En daarmee zat het wel goed. Joyce had net een stage aan de University of Lincoln afgerond. Daarnaast was ze in het begin van haar studie min of meer het verenigings-

leven in gevluht. Tentamens wiskunde en scheikunde bezorgden haar veel hoofdbrekens. Bij de J.O.V.D., JASON en de Junior Management Club kon ze haar ei veel beter kwijt.

Met de studie ging het later beter. Maar het bestuurswerk gaf haar het zelfbewustzijn dat haar huidige werk vereist. De consultant die niet presteert kan zijn biezen pakken. Daarbij heeft ze soms het gevoel voor de klant twee keer zo goed te moeten zijn als een mannelijke collega. Zonder die druk zou Joyce niet kunnen. Ze is nu eenmaal een energiek persoon. Bovendien zijn er steeds nieuwe uitdagingen. Morgen werkt ze misschien in Groningen, of in Parijs. En er wordt goed voor haar gezorgd. Zo mag ze ieder jaar een poosje naar een trainingsinstituut in Amerika; even aan het 'infaas'. Echt terugverlangen naar het studentenleven doet ze niet. Het was een mooie tijd, maar na vijf jaar was ze wel toe aan iets nieuws. Dat haar sociale contacten er tegenwoordig een beetje bij in schieten spijt haar wel. Na een nachtje doorzakken 's ochtends tegen zonsopgang thuiskomen en dan de krantenjongen begroeten is er helaas niet meer bij. (XB)

Illusterzijde

Citaten uit de krant

Maarten van Rossem, beoogd bijzonder hoogleraar 'Nederlandse cultuur in internationale context', in het Parool

"Veel mensen vinden die boeken van Voskuil melig met zijn eindeloze beschrijvingen van die non-gebeurtenissen. Ik vind het obsederend, ook al omdat ik zelf een kwart eeuw in zo'n cultureel instituut werk. Ik realiseerde me dat de wonderlijke ivoren toren vol gestoorde geesten die hij schetst bij ons toch minder bestaat, omdat wij onderwijs moeten geven. Dat houdt ons met twee benen op de grond. Dat is onze zegen, onze redding."

Nienke Endenburg, klinisch pedagoog faculteit Diergeneeskunde, in het Utrechts Nieuwsblad:

"Een huisdier laten inslapen is een overweldigende ervaring. Er wordt zo gemakkelijk gezegd: 'haal een andere hond uit het asiel', terwijl het veel beter voor jou is om hardop te huilen in plaats van dat gevoel te onderdrukken; je hebt verdriet en dat poets je niet weg. Maar dat er zoveel rouw is om een huisdier zegt natuurlijk ook iets over onze samenleving die steeds meer verhardt en individualistischer wordt. Er is heel veel eenzaamheid waar een dier dan als een puzzelstukje in past."

Gerard Westhoff, hoogleraar didactiek, voorzitter van het Internationale Deutschlehrerverband, in de Volkskrant

"Alleen Nederlanders denken dat de wereld in het Engels communiceert. Amerikanen die iets willen weten over management, lezen Duitstalige boeken. Nederlanders wachten tot de boeken worden vertaald. En in Japan studeren veel meer mensen Duits dan in Nederland, omdat ze daar al sinds de Tweede Wereldoorlog beseffen dat ze iets kunnen leren van de Duitse technische kennis."

Wiecher Zwanenburg, (oud)decaan van de faculteit Letteren en bestuurslid van het Centrum voor Frankrijkstudies, in het Utrechts Nieuwsblad:

"Niet alleen is het tekort aan kennis en spreekvaardigheid van de Franse taal zeer ernstig, maar ook hebben wij hier geen idee hoe de Fransen denken over effectief zaken doen. Door dit gebrek aan inzicht lopen onze ondernemers vele miljoenen mis."

Harry Voorma, per 1 september 1997 rector magnificus van de Universiteit Utrecht,

in het Utrechts Nieuwsblad:
"Zeker niet in de laatste plaats dankzij mijn voorganger Hans van Ginkel heeft de Universiteit Utrecht naam gekregen in binnen- en buitenland. Die verdienste is des te groter als je bedenkt dat in het verleden zacht gezegd niet alle vensters van de universiteit open stonden."

Adri Treffers, als bijzonder hoogleraar verbonden aan het Freudenthal Instituut in Utrecht, in NRC Handelsblad:

"Opvallend is dat in landen waar de vernieuwingen in het rekenonderwijs sterk gericht zijn op individualisering, zoals Groot-Brittannië, de Verenigde Staten en Australië, de resultaten achterblijven. In de Engelse rekenwereld gaan alweer stemmen op om meer klassikaal les te gaan geven, zoals ook sinds jaar en dag in de goed scorende Oost-Aziatische landen gebeurt."

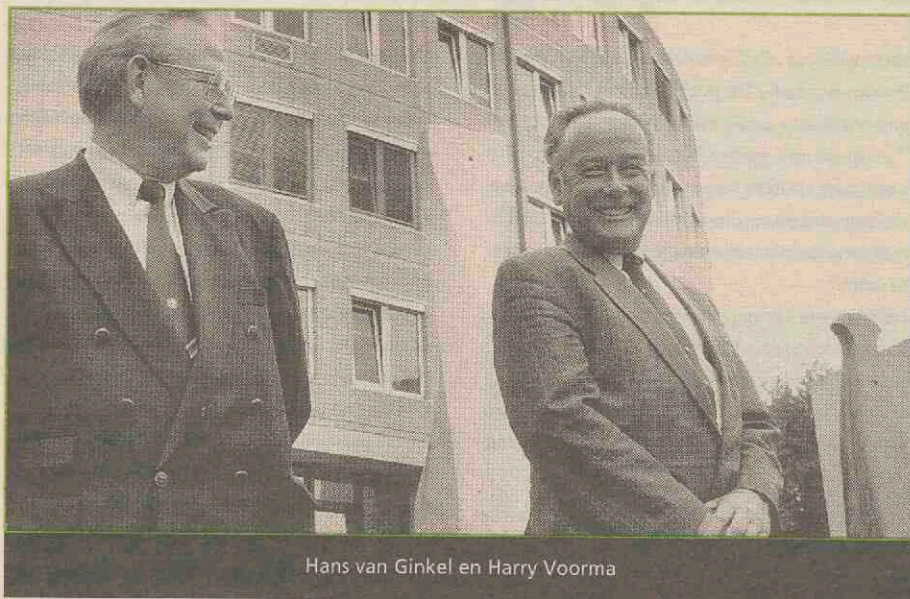
Jan Veldhuis, voorzitter college van bestuur Universiteit Utrecht, in Maatschappij belangen:

"Er zit iets tweeslachtigs in de manier waarop mensen in leidinggevende posities naar de technische- en natuurwetenschappen kijken. Het establishment redeneert: De samenleving heeft die studies nodig, maar onze eigen kinderen kunnen beter rechten, economie of bedrijfskunde gaan studeren. Daar komen ze straks het verst mee."

Voorma volgt van Ginkel op als rector magnificus

'Universiteit heeft jonge honden nodig'

Sinds 1 september is prof. dr. H.O. Voorma de nieuwe rector magnificus van de Universiteit Utrecht. Hij volgt prof. dr. J.A. van Ginkel op, die is benoemd tot rector magnificus van de Verenigde Naties Universiteit in Tokio.

Hans van Ginkel en Harry Voorma

Moleculair-bioloog Harry Voorma (1936) is van plan het werk van zijn voorganger Hans van Ginkel energiek voort te zetten. "Het hele onderzoeksbeleid dat de afgelopen jaren in de steigers is gezet, dient verder vorm te krijgen", vindt hij. Met name de samenwerking met andere universiteiten in toponderzoekscholen en de 'strategische allianties' met het bedrijfsleven verdienen onverminderde aandacht.

Voorma's belangstelling voor het onderzoek verbaast niet, gezien zijn lange staat van dienst als voorzitter van de Adviescommissie Wetenschapsbeleid van de Universiteit Utrecht. "Wat mij grote zorgen baart is de vergrijzing van het wetenschappelijk personeel. Een universiteit heeft jonge honden nodig. Ik hoop daar tijdens mijn rectoraat iets aan te kunnen doen. Via een soort 'pionierprogramma' zoals het NWO heeft ingesteld voor jong en veelbelovend talent, maar dan specifiek voor Utrecht en door de

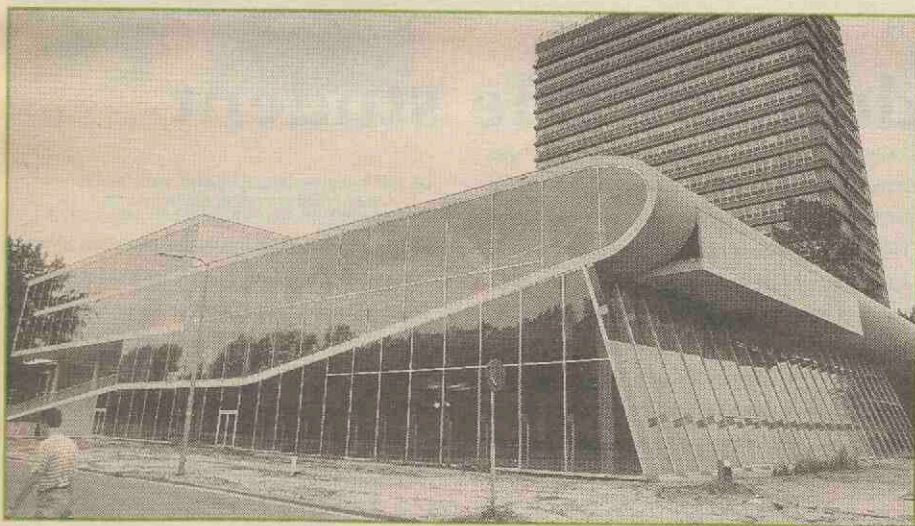
universiteit zelf betaald. Dan moet ik wel ergens tien tot twintig miljoen vandaan zien te halen."

Maar ook het onderwijs heeft zijn aandacht: "Door de nieuwe wet Modernisering Universitaire Bestuursorganisatie dreigt de scheiding tussen onderwijs en onderzoek zich verder voort te zetten. We moeten ervoor waken dat

daarmee brokken worden gemaakt. De onderwijsvernieuwing in Utrecht is geweldig in beweging, die weg moeten we blijven volgen". "Ik denk vooral aan de flexibilisering van het onderwijs. Vwo-scholieren willen het moment waarop ze kiezen voor een bepaalde studie zo lang mogelijk uitstellen. Ze denken niet disciplinair - 'ik wil scheikunde studeren' -

maar veeleer thematisch: 'ik wil iets met milieu gaan doen'. Daar moeten we op inspringen, door studenten de gelegenheid te geven uit te waaiëren over meerdere faculteiten of vakgroepen. Binnen de bèta-faculteiten is dat al praktijk, tussen biologie en geneeskunde worden pogingen in die richting gedaan. De volgende stap is flexibilisering tussen bèta en gamma."

Voorma was enigszins verrast door zijn benoeming. "Ik heb thuis steeds gezegd: 'Van Himbergen van Natuur- en Sterrenkunde wordt het; die kan nog minstens twee termijnen rector zijn. Maar toen ik eenmaal meeliiep in de race hoopte ik stiekem wel dat het doorging. Het rectoraat wordt mijn laatste activiteit aan de Universiteit Utrecht", vertelt Voorma. "Over vier jaar bereik ik de pensioengerechtigde leeftijd en dan moet ik stoppen." Het college van bestuur bestaat naast Voorma - die overigens zelf in Leiden studeerde, maar sedert 1974 aan de Universiteit Utrecht is verbonden - uit mw. dr. B.E. van Vucht Tjissen, die sedert 1992 lid is, en drs. J.G.F. Veldhuis, die onlangs door de nieuw aangetreden Raad van Toezicht is herbenoemd tot collegevoorzitter voor een periode van vier jaar. Veldhuis vervult deze functie sedert 1986. (AH)

Koolhaas ontwerpt Educatorium College lopen onder een dak van mos

Op 20 oktober opent minister Ritzen het Educatorium, een nieuw onderwijsgebouw aan de Leuvenlaan. Hiermee is een nieuwe stap gezet op weg naar de 'voltooiing' van De Uithof volgens het door Rem Koolhaas opgestelde stedenbouwkundig plan.

Architect Rem Koolhaas en zijn medewerkers van het Rotterdamse Office for Metropolitan Architecture (OMA) hebben in de schaduw van het Van Unnikgebouw (het voormalige Trans II) een gedurfd ontwerp verwezenlijkt, dat 'beweging in de lucht' als basisthema heeft en 'continuity of surface' koppelt aan bewust nagestreefde asymmetrie. Het kloppend hart van het nieuwe onder-

wijscentrum, dat 43 miljoen gulden heeft gekost, vormt het reusachtige bedrijfsrestaurant met 925 zitplaatsen, waarin zowel 's middags als 's avonds de mogelijkheid bestaat om warm te eten. In de 'zwevende' westpunt boven het restaurant bevinden zich twee zalen voor respectievelijk 400 en 500 toehoorders, die voor eens en altijd een einde moeten maken aan het gebrek aan grootschalige collegieruimte in De Uithof. Bovendien beschikt de universiteit nu voor het eerst in haar lange geschiedenis over een adequate ruimte voor het houden van congressen. De oostelijke helft van het Educatorium bevat drie tentamenzalen voor respectievelijk 150, 200 en 300 studenten. Onder dit deel van

Gezamenlijk bestuur medisch cluster

De faculteit Geneeskunde en het Academisch Ziekenhuis Utrecht (AZU) krijgen volgend jaar één gemeenschappelijk bestuur. Twee van de vijf zetels gaan naar facultaire vertegenwoordigers. Voorzitter van het nieuwe bestuur wordt de huidige voorzitter van de Raad van Bestuur van het AZU, G. Cerfontaine.

De overeenstemming over de nieuwe bestuursstructuur is het resultaat van maandenlange besprekingen over de toekomstige vorm van samenwerking binnen het Utrechts medisch cluster. In tegenstelling tot Amsterdam, waar al enige tijd sprake is van een volledige integratie van faculteit en AMC, is in Utrecht gekozen voor een zelfstan-

dig voortbestaan van de twee organisaties. In die situatie moet het gemeenschappelijke bestuur zorgen voor een betere afstemming van het beleid van faculteit en ziekenhuis. Niet uitgesloten wordt dat op termijn een aantal ondersteunende afdelingen, zoals Personeelszaken en Financiën, wordt samengevoegd. Volgens decaan Gispens van Geneeskunde zal de nadere uitwerking van de voorstellen nog wat tijd vergen. In verband daarmee is de zittingstermijn van het huidige bestuur verlengd tot

1 februari 1998. Naar verwachting zal op die datum het nieuwe bestuur in functie treden. Gispens kon nog niet zeggen of hij zelf deel zal uitmaken van dat bestuur. (EH)

het gebouw bevindt zich een fietsenkelder met plaats voor duizend rijwielen. Via twee verbindingsgangen is het Educatorium verbonden met Trans I en met het Van Unnikgebouw, waardoor de ruime hal als een soort binnenplein zal gaan fungeren.

In het ontwerp is veel aandacht besteed aan aspecten van duurzaamheid en energiebesparing. Zo zal dankzij de toepassing van het Gustavsberg WSS-systeem naar verwachting een waterbesparing van vijftig procent kunnen worden bereikt. Warmtewielen zorgen voor terugwinning van een deel van de warmte, terwijl ook de beplanting van delen van het dak met mos en sedum een belangrijke bijdrage moet gaan

leveren aan de klimaatbeheersing. Het gereedkomen van het Educatorium is een nieuwe stap op weg naar de 'voltooiing' van De Uithof volgens het door Rem Koolhaas opgestelde stedenbouwkundig plan. In dit plan wordt uitgegaan van clusters van bebouwing die van elkaar worden gescheiden door groene zones. Wanneer volgend jaar ook het Minnaertgebouw (een onderwijsgebouw voor de harde bèta-faculteiten) in gebruik wordt genomen, rest de universiteit als voorlopig laatste grootschalige nieuwbouwproject de nieuwe Universiteitsbibliotheek aan de Heidelberglaan. Als architect voor dit project is Limburger Wiel Aretz aangezocht. (EH) Zie ook pagina 14.

Droom & Daad helpt academici aan het werk

In een leegstaand gebouw in de Utrechtse woonwijk Ondiep ging half juni het werkgelegenheidsproject Droom & Daad van start. Doel: hoogopgeleide, langdurig werklozen binnen een jaar aan een betaalde baan helpen. Een garantie krijgen deelnemers niet, maar eerder had het project in Leiden veel succes: negen van de tien werkzoekenden raakten binnen vijf maanden na afloop aan de slag. In Utrecht kunnen de zojuist gestarte vijftien werkloze alumni daar alleen nog maar van dromen.

"Kneusjes? Nee, dat zijn ze absoluut niet. Een kneusje redt het hier niet." Projectbegeleidster Femke Alberda is vrij stellig: alleen gemotiveerde mensen die initiatieven ontwikkelen, hebben kans van slagen in het project Droom & Daad. Deelname aan het project is erg intensief (36 uur per week) en doet een groot beroep op de zelfwerkzaamheid, waar schuwt ze. Alberda is verbonden aan het Instituut voor Maatschappelijke Innovatie (IMI) in Leiden, dat in opdracht van de Utrechtse

sociale dienst zorgt voor de uitvoering van Droom & Daad. "De naam van het project verwijst naar een gedicht van Willem Elsschot. 'Tussen droom en daad liggen wetten in de weg en praktische bezwaren.' Wij willen die wetten en bezwaren uit de weg ruimen. Blijf niet langer dromen, maar kom daadwerkelijk in actie."

Deelnemers kunnen een jaar lang met behoud van uitkering aan hun droom werken. In de eerste maand volgen de deelnemers een training in heroriëntatie en doen een motivatie-onderzoek. Daarnaast zetten ze hun ideaal op papier: het projectplan. Het IMI geeft hen daar waar nodig een duwtje in de goede richting. Alberda: "We zeggen niet 'dit is een goed plan' of 'dat idee is niks'. Wel stimuleren we de mensen concrete stappen te ondernemen. We hebben een aanjaagfunctie." Een cruciale fase in het project is de werkervaringsplaats, een soort stageplek waar de deelnemers in zes maanden tijd de nodige contacten leggen en een netwerkje opbouwen.

Lila verf

De vijftien Utrechtse alumni zijn half juni begonnen vanuit het absolute nulpunt: een kaal gebouw met lege ruimtes in de wijk

Ondiep. Bij de kennismaking op de eerste dag leenden ze stoelen van de naburige voetbalvereniging. Binnen een paar weken regelden ze zelf tafels en stoelen (afdankertjes van de universiteit). Met geld uit een potje van de sociale dienst tikten ze ergens een paar computers op de kop en gaven ze hun kamers een fris kleurtje met wat restanten verf van een decorbouwer.

Marcel van Ool (26) heeft zijn werkplek aardig op orde: lila verf, posters aan de muur en een beeldje op de vensterbank. Van Ool heeft kunstgeschiedenis gestudeerd en is twee jaar werkzoekend. Zijn droom? Een nieuw soort expositieruimte opzetten in Midden-Nederland. Niet zomaar een ruimte met vier muren, maar een omgeving waarin kunst, cultuur en natuur integreren. "Organisatorisch talent heb ik wel, maar daarmee alleen red je het niet. Ik mis een aantal vaardigheden. Hoe kom ik aan geld? Hoe presenteer ik mijn ideeën? Dat soort zaken wil ik hier leren."

Buitenhuisje

Irmgard van den Eijnden (29) is een vreemde eend in de bijt van de overwegend alfa-wetenschappers. Ze heeft technische bedrijfskunde gedaan, maar voelt zich niet happy in die

richting. Al jaren koestert ze de wens een buitenhuisje op te zetten, waar mensen tot rust komen en weer rond de tafel gaan zitten om ouderwets met elkaar te praten. Want waar communiceren mensen tegenwoordig nog met elkaar? Irmgard van den Eijnden: "Bij Droom & Daad kan ik een jaar lang bezig zijn met wat ik belangrijk vind: werk creëren vanuit mijn eigen idealen. Of dat buitenhuis er ooit komt, weet ik niet. Hier kan ik uitzoeken of het kan. Ik ben vrij springerig, laat doelen wel eens schieten. Maar als je hier zit krijg je de stimulans om na een tegenslag toch door te gaan." Volgens Marcel van Ool is er onder de deelnemers geen gebrek aan creativiteit. "Iedereen loopt hier over van de ideeën, maar van management heeft bijna niemand kaas gegeten. Die combinatie van creativiteit en management, dat is wat iedereen hier zoekt." (Lvds)

In januari 1998 gaat een tweede groep Droom & Daad van start, waarin plek is voor twintig mensen. De selectie vindt plaats in november. Belangstellenden kunnen contact opnemen met Femke Alberda, Instituut voor Maatschappelijke Innovatie (IMI) in Leiden, (071) 5127707.

USC scheidt ruimte voor ondernemende student

Ruimte voor de ondernemende student. Dat biedt het Utrechtsch Studenten Corps (USC) met ingang van het nieuwe studiejaar. Begin september opende de studentenvereniging Ultra Trajectum: twee verdiepingen bedrijfsruimte voor 'starters en doorstarters'.

Nadat de Rechtenfaculteit het pand aan de Boothstraat 1c boven USC-mensa Kilimanjaro had verlaten, zocht het Corps naar een passende bestemming. Iets specifiek voor de eigen leden bleek te duur, vertelt Olivier Böhmer, rector van het USC. En voor een reguliere kantoorbestemming is het betonnen gebouw uit de jaren zestig niet representatief genoeg. Daarom werd gezocht naar 'extra input' voor de Utrechtse student. Navraag bij makelaars leerde dat er grote behoefte bestaat aan bedrijfsruimtes voor kleine ondernemers die willen beginnen of verder willen groeien en professionaliseren. Alleen al onder de Corpsleden is de ondernemerszin groot: vijf van de negenhonderd leden runnen een bedrijfje, bijvoorbeeld Autoped DDS bv, dat chauffeursdiensten aanbiedt, en de Heineken studenten service voor drankbezorging aan studentenhuizen. Voorbeeld voor Ultra Trajectum is het Utrechtse Hooghiemstra Bedrijfscentrum aan het Hooghiemstraplein. Maar speciaal voor studenten was er tot nu toe niets. Veel studenten zitten nu op de spreekwoordelijke zolderkamertjes te ondernemen.

De verbouwing van Ultra Trajectum kost zo'n twee ton, die het USC geheel uit eigen middelen betaalt. Van binnen ondergaat het gebouw een grondige opknappbeurt; aan de buitenkant komt een glazen pui. Het bevat 21 units en enkele collectieve ruimtes voor bedrijfspresentaties en vergaderingen. Verder zijn er gemeenschappelijke fax- en kopieervoorzieningen. De huur van een unit loopt uiteen van 400 tot 900 gulden per maand. Het is ook mogelijk meerdere ruimtes tegelijk te huren. Het Corps houdt enkele units vrij voor bedrijfjes die willen uitbreiden.

Bankgarantie

Om een ruimte te huren is niet veel nodig. Een goed idee en een bankgarantie van een maand is voldoende. Afgestudeerden zijn in principe ook welkom, maar als het storm loopt hebben studenten voorrang. Een contract wordt aangegaan voor twee jaar. Verscheidene kandidaten hebben zich al aangemeld, zoals een telefonisch enquêtebureau, een maker van Internetpagina's en een financieel adviseur. Ook freelance tekstschrijvers en journalisten kunnen onderdak krijgen. Uitgesloten zijn nijverheidsberoepen, zoals kunstschilders. Böhmer: "Deze plaats midden in het centrum van Utrecht is heel aantrekkelijk. Als het zo doorgaat met de aanmeldingen, zitten we in september vol." Over belangstelling van het bedrijfsleven heeft het Corps evenmin te klagen. Grote namen als ABN-Amro, Moret en IBM juichen het initiatief toe. De bank geeft gunstige

garanties, Moret helpt met boekhouden en IBM draagt een steentje bij met softsponsoring. Het USC heeft de afhandeling van de huurcontracten en de indeling van het pand uitbesteed aan een makelaar. De incassering van de huurgelden wordt in eigen hand gehouden, terwijl het beheer plaatsvindt in samenwerking met het Facilitair Bedrijf van de Universiteit Utrecht. Verder spelen de universiteit noch de gemeente Utrecht een rol

bij het nieuwe bedrijfspand voor studenten. Universiteit en gemeente gaan wel een soortgelijk eigen plan uitwerken. Over vijf jaar wordt de balans opgemaakt. Als Ultra Trajectum niet goed blijkt te lopen en de investeringen er niet uitgehaald zijn, stopt het USC ermee. Het initiatief is uniek in universitair Nederland. "Leuk voor een stad zonder economische studies", vindt Böhmer. (OvdW)

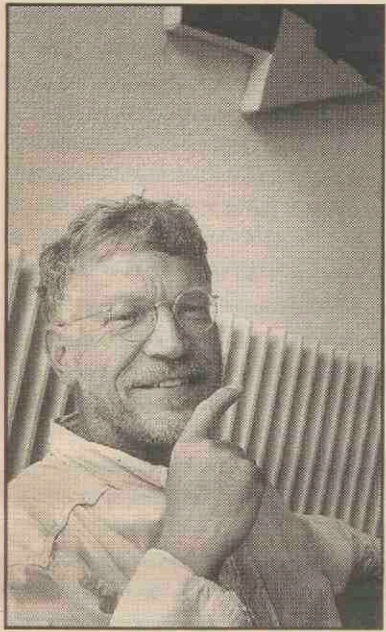
Bedrijfscentrum Ultra Trajectum, gevestigd in de Boothstraat, biedt ruimte aan ondernemende studenten en afgestudeerden.

'Wie wordt er gelukkig van een tweedegraadsvergelijking?'

De opinie

Een wetenschapper spreekt zich kritisch uit

Naam: prof. dr. Jan de Lange (54)
Functie: directeur van het Freudenthal Instituut voor wiskunde-didactiek

Prof. dr. Jan de Lange is een warm voorstander van verplichte wiskunde, ook voor alfa's. Maar dan moet het wel zinnige wiskunde zijn.

MARTIJN VAN CALMTHOUT

Hij heeft een kennis die in Katwijk een strandtent runt. Vreemde verhalen hoort De Lange daar soms over. Dat de drukte op het strand bijvoorbeeld niet afhangt van het weer, maar van het weerbericht van de avond ervoor. De uitbater huurt zijn personeel in op de vooruitzichten van Erwin Krol, ongeacht hoe de lucht erbij hangt.

Wat De Lange nou zo dwars zit: kijken al die mensen dan niet meer 's morgens uit hun raam voor ze besluiten wat ze doen? Waarom vertrouwen ze niet op hun eigen ervaring? Weten ze dan niet dat het weerbericht maar een model is? Dat het weer een chaotisch systeem is, waarbij kleine variaties tot onvoorziene ontwikkelingen kunnen leiden? Raadsels zijn het, maar het sterkt De Lange vrijwel dagelijks in de overtuiging dat mensen onvoldoende zijn toegerust om in deze informatiemaatschappij staande te blijven. Wat is eigenlijk een kans op regen? En nu hij toch bezig is: Stijgt of daalt het defensiebudget als het voor inflatie is gecorrigeerd? Is de groei van Schiphol wel zinnig te toetsen aan de hand van het aantal passagiers? Weet het CPB echt hoe onze economie er volgend jaar bij

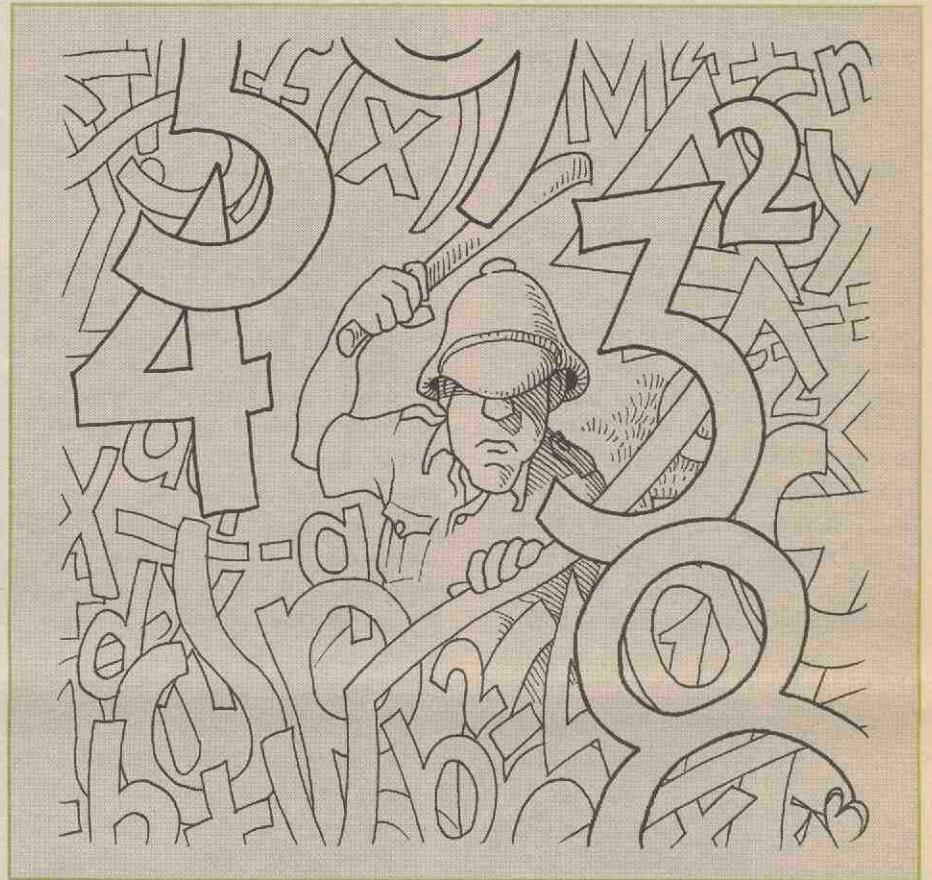
staat? Is de verdubbeling van het minimale trombose-risico bij pilgebruik wel zo'n ramp als de krantenkoppen suggereerden? Jan de Lange is een man met een missie: zonder wiskunde kun je de wereld slechter aan dan met, is zijn stellige overtuiging. En wiskunde, dat leer je nu eenmaal op school. Althans, zo was het. Vlak voor de zomer laaide de discussie in de Nederlandse politiek hoog op over de rol van wiskunde in het nieuwe onderwijsstelsel dat staatssecretaris Netelenbos voor ogen heeft. De ambitieuze politica wil in het voortgezet onderwijs de vrije pakketkeuze afschaffen, het liefst al over een jaar. In plaats daarvan komen vier profielen, waaruit leerlingen in de vierde klas havo en vwo kunnen kiezen: cultuur en maatschappij, economie en maatschappij, natuur en techniek, natuur en gezondheid. Dat moet beter aansluiten bij het hoger onderwijs daarna. Groot was dit voorjaar de ontsteltenis toen in de plannen voor het vwo-alfapakket bij uitstek, cultuur en maatschappij, een zwaar en verplicht wiskundepakket voorzien bleek. Dat, betoogde zelfs wiskundendidacticus De Lange tijdens een openbare hoorzitting van de fractiespecialisten over de materie, kon toch de bedoeling niet zijn. "Het moet vooral zinnig zijn, niet veel", zegt hij daarover nu. Alleen de universiteiten toonden zich gelukkig over het harde karakter van zelfs het softste profiel. Het blijkt te kunnen verkeren. Daags voor de behandeling van haar plannen in de Kamer liet Netelenbos via een interview in het weekblad Nieuwe Revu weten toch af te zien van het zware en verplichte wiskunde-onderwijs in de alfaprofielen. Wiskunde, zei ze, wordt alleen in de onderbouw voor iedereen verplicht en daarna een keuzevak voor het examen, waarin vooral statistiek een rol zou spelen. De alfa's, liet ze weten, krijgen te zijner tijd wel een verplicht, maar sterk aangepast wiskundeprogramma. "Ik geef het Freudenthal Instituut de opdracht een aparte

Manipulatie van gegevens gebeurt overal

vorm van wiskunde-onderwijs te ontwikkelen die precies past binnen het profiel cultuur en maatschappij." Twee jaar de tijd kreeg De Langes instituut daarvoor. In 2001 moet de zaak van start. De Lange blij? De Lange weet, twee maanden na dato, officieel van niets. "Ik heb althans nog geen brief ontvangen waarin wij formeel de opdracht krijgen voor het ontwikkelen van een nieuw wiskunde-curriculum voor alfa's. Sterker, ik heb het bange gevoel dat die opdracht ook niet komen gaat. Dit is typisch een politiek compromis, bedoeld om de PvdA tevreden te stellen, die bang was dat alfa's toch weer prepakketten gingen bouwen." Niettemin popelt de wiskunde-didacticus om de handen uit de mouwen te steken. "Dit zou

een uitgelezen gelegenheid zijn om iets unieks in het wiskunde-onderwijs in elkaar te zetten. Uniek, niet alleen in Nederland, maar in de hele wereld." En hij begint aan een lang betoog vol loopings en duikvluchten over de manier waarop ook alfa's, nee: misschien wel juist alfa's, de kunst van het wiskundig rede-

politiechef die wil aantonen dat zijn harde beleid succes heeft. En dan van een sociaal werker, die vindt dat het beleid nergens toe leidt. Ik heb wel leraren gehad die dat te ver vonden gaan, die meenden dat je ze niet mocht leren manipuleren." "Nou, ik denk dat dat juist goed is. Leerlingen

Tekening: Niels Bongers

neren zouden moeten leren verstaan. De Lange: "De wereld, de media, onze omgeving, de supermarkt, raakt steeds voller met gegevens, data die om interpretatie vragen. Driekwart van de data in de media, ik overdrijf niet, is pure rubbish, quasi-informatie die ontstaat als je gedwongen wordt alles te kwantificeren."

"Vroeger was USA Today mijn favoriete krant omdat ze werkelijk iedere dag een onzinnige graphic linksonder op de voorpagina hadden. Maar vergis je niet: ook de grote bladen als Time en Newsweek, New York Times, Washington Post doen het. Zie je maar eens staande te houden in een dergelijke vloedgolf. Het meeste, dat zie je om je heen, wordt gewoon als zoete koek geslikt. Je hebt wiskundige gereedschappen nodig om dat te doorzien. Numeracy, noemen de Amerikanen dat, gecijferdheid. Ik noem het: weerbaarheid tegen verlakkerij."

"Manipulatie van gegevens gebeurt overal. Dat spreekt ook vanzelf, want er is geen beste manier om informatie te rangschikken. En dus zoekt iedereen zijn eigen gelijk in de gegevens die beschikbaar zijn. Sterker: iedereen heeft welbeschouwd vrijwel altijd gelijk. Dat is goed te vertalen in wiskundig onderwijs. De misdaadcijfers van Amsterdam zijn op allerlei manieren in grafieken uit te zetten. Ik geef leerlingen de opdracht dat zo te doen als een

krijgen in hun onderlinge discussies te maken met allerlei ethische dilemma's. Ja, maar, hoor je dan, als je het zo presenteert, belazer je de boel. Niks, zeg ik dan, je belazert de boel niet, je kiest je gegevens op een van de vele manieren die zijn toegestaan. Dat vergeten leerlingen niet snel meer. Die gaan op een andere manier kijken naar de media, naar modellen, naar het weer, de economie." "Leerlingen, daar komt het eigenlijk op neer, kunnen veel meer dan waarop we ze in het bestaande onderwijs aanspreken. Ze worden kunstmatig dom gehouden, door te doen alsof algebra het hoogste goed is. Wie wordt er gelukkig van een tweedegraads vergelijking? En nog een. En nog een. De meeste kinderen hebben veel meer lol in het verzinnen van een mooie strategie voor een echt realistisch probleem. Dan hebben ze iets om werkelijk trots op te zijn."

"Hier, een voorbeeld, vijfde klas lagere school. Twee T-shirts en twee bekers cola kosten 44 dollar, en een T-shirt en drie bekers cola 30 dollar. Wat kost een shirt, en wat kost een cola? Jij en ik, de VSNU, de staatssecretaris, we zijn allemaal verpest. Wij gaan meteen, eh twee x plus twee y is enzovoorts. Formele algebra. Een elfjarige maakt de reeks af. Twee shirts 44 dollar, een shirt 30, nul shirts dus 16, gedeeld door vier is 4 dollar per cola. Briljant. Van een vergelijking had hij nog nooit gehoord."

'De universiteit maakt geen misbruik van proefdieren'

Ze is de 'Proefdierdeskundige ex artikel 14 Wet op de Dierproeven' en waakt over het welzijn van de proefdieren op de universiteit. Maar haar positie is niet gemakkelijk. Dr. Vera Baumans zoekt het evenwicht tussen dierenbeschermers en onderzoekers. "We moeten met elkaar proberen het proefdiergebruik te verminderen, maar goed onderzoek is ook belangrijk."

MIRKE BECKERS * U-BLAD

Dat de Universiteit Utrecht vorig jaar een brief van de Dierenbescherming kreeg omdat het aantal proefdieren in 1995 niet was gedaald, raakt Vera Baumans wel. "Landelijk is afgesproken om te streven naar afname van het totale aantal. En als dat niet lukt, is dat niet leuk."

Het gebruik van proefdieren is de afgelopen tien jaar gigantisch gedaald, bijna gehalveerd, maar sinds twee jaar is er weer een lichte stijging. Dit is met name te wijten aan ontwikkelingen binnen bepaalde onderzoeksgebieden, zoals kankeronderzoek en onder-

zoek naar infectieziekten en aandoeningen aan de luchtwegen. Onderzoek is grillig, voegt Baumans eraan toe. "Het ene jaar worden er veel proeven gedaan en stijgt het proefdiergebruik, en een jaar later als er aan het proefschrift geschreven wordt, daalt het." Dat probeert ze de Dierenbescherming dan ook duidelijk te maken.

Wonderolie

Baumans is niet zo bang dat de stijging van het proefdiergebruik een nieuwe trend inluidt. "Misschien heeft de situatie zich gestabiliseerd en schommelt het aantal proefdieren de komende jaren rond de 49.000." Het aantal proefdieren voor onderwijs is wel gedaald, van 3767 in 1995 naar 3184 in 1996. Utrecht staat landelijk desondanks dik aan kop. Hier is drie tot vier procent van de proefdieren bestemd voor onderwijs; landelijk ligt dat percentage op iets meer dan één procent. Dat komt, legt Baumans uit, omdat Utrecht een faculteit Diergeneeskunde heeft. "Runderen, kippen, geiten, honden, deze dieren worden bij andere universiteiten niet gebruikt als proefdier in het onderwijs. Maar studenten Diergeneeskunde moeten nu eenmaal in een koe gesneden hebben voor ze zijn afgestu-

deerd. Nu zijn dat gelukkig meestal koeien en paarden op weg naar het slachthuis. Bovendien worden ze ook gebruikt voor raskennis en het leren omgaan met deze dieren."

Toch worden er in het onderwijs al veel alternatieven voor dierproeven gebruikt, aldus Baumans. "Door het gebruik van cd-roms, beeldplaten, en video's is het aantal dierproeven bij biologie en het Rudolf Magnus Instituut – pathofysiologie van het zenuwstelsel – drastisch afgenomen."

Een duidelijk voorbeeld, zegt Baumans, is het practicum farmacologie. Daar moesten studenten ratten inspuiten met allerlei stoffjes en dan beschrijven wat er gebeurde. "Je geeft een rat wonderolie en hij gaat aan de diarree", zegt Baumans ter illustratie. "Je geeft hem een ander stofje en het stopt weer. Zo werd farmacologie aan de meeste universiteiten gegeven en er waren altijd studenten die daar moeite mee hadden. Maar dat is nu veranderd. Studenten zien op een video wat er gebeurt als muizen iets ingespoten hebben gekregen. Op hun tafel staat een bakje met gewone muizen en dan moeten ze de verschillen in gedrag beschrijven."

Maar, geeft Baumans toe, hier en daar zou het nog wel iets minder kunnen met het proefdiergebruik in het onderwijs. In het kader van het onderwijs in de fysiologie doen studenten nog experimenten met een rattenhart in vitro. Alle andere universiteiten hebben alternatieven voor dit experiment.

Narcose

Het is nooit zo, zegt Baumans, dat er op de universiteit misbruik wordt gemaakt van proefdieren. Het proefdiergebruik staat onder strenge controle van onder meer de dierexperimentencommissies. Die bestaan in Utrecht al sinds 1987 en zijn sinds 1997 verplicht volgens de wet. De Universiteit Utrecht heeft drie van dergelijke commissies: een voor Diergeneeskunde, een voor Geneeskunde en een voor Farmacie, Scheikunde en Biologie. Ze worden voorgezeten door mensen van buiten en de proefdierdeskundige zit in alledrie. Gemiddeld vier keer per jaar komen ze bij elkaar en bekijken alle onderwijs- en onderzoeksprojecten waarbij proefdieren worden gebruikt. Die mogen pas worden uitgevoerd als de commissie haar goedkeuring heeft gegeven. Van de driehonderd projecten die de commissies onder ogen krijgen, krijgt volgens Baumans de helft een kleine amendering. "We zeggen bijvoorbeeld dat we het ongerief voor het dier 'matig' vinden in plaats van 'gering'. De onderzoeker moet zijn project dan bijstellen, anders krijgt hij of zij geen proefdieren. Daar zijn we heel streng in. Bovendien wordt de onderzoekers gevraagd te waarschuwen wanneer ze met de proef beginnen, zodat ik daarbij aanwezig kan zijn." Een paar keer is het gebeurd dat de commissie heeft gezegd: dit gaat echt te ver. "Bijvoorbeeld als een dier iedere dag onder narcose moet. Met een NMR-apparaat hoef je een dier niet meer af te maken om hem van binnen te bekijken en bovendien kun je het vaker achter

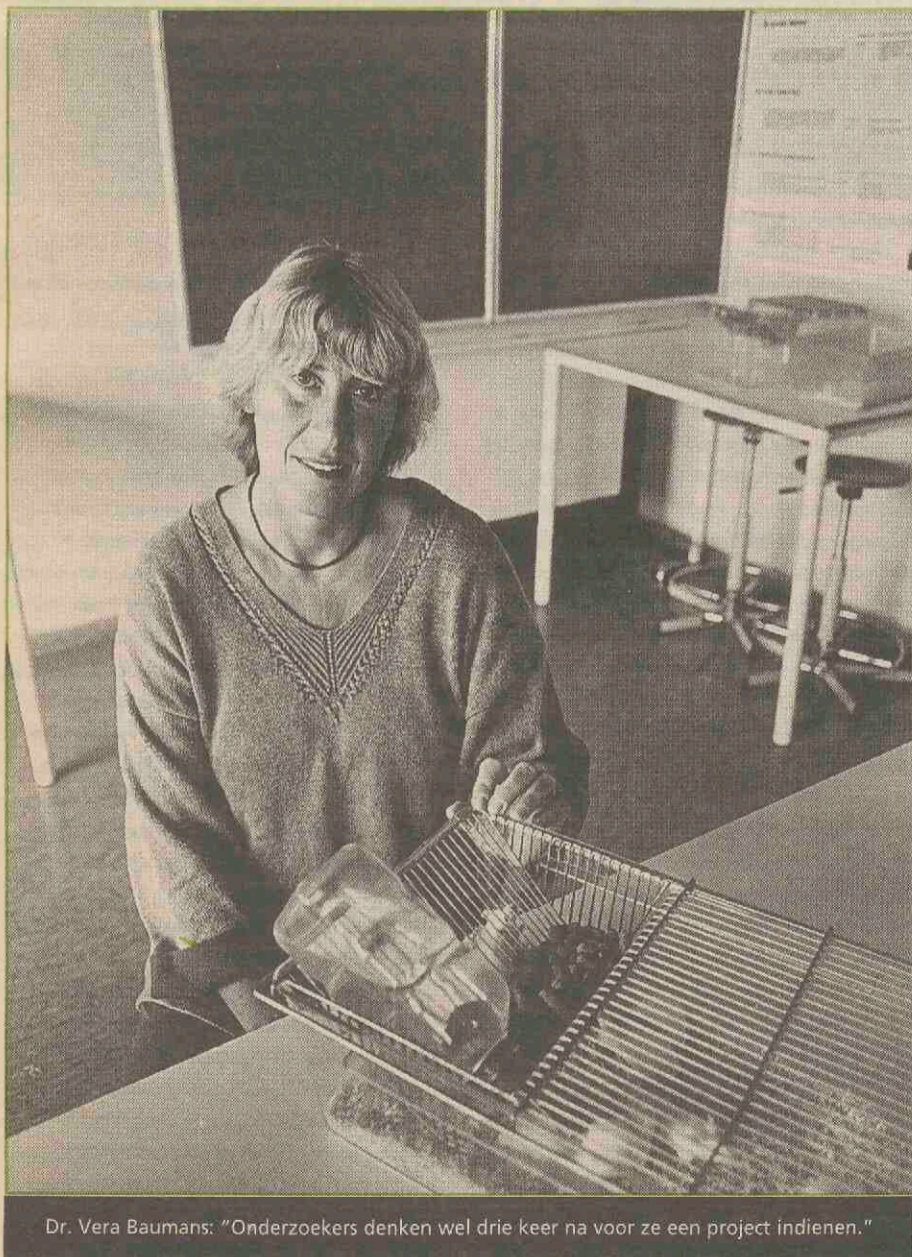
elkaar bekijken. Het moet dan wel onder narcose, anders blijft het natuurlijk niet rustig onder zo'n apparaat liggen. Maar van een narcose raakt het dier een beetje van slag, dus dat moet je niet iedere dag doen. Dan vragen we de onderzoeker om aanpassingen." Als de commissie vindt dat een bepaald onderzoek niet mag worden uitgevoerd en de onderzoeker pikt dat niet, dan kan de commissie zelf daar weinig aan doen, zegt Baumans. In dat geval bepaalt de vergunninghouder, het college van bestuur, wat er moet gebeuren. Dat kan op zijn beurt het advies van de commissie in de wind slaan, maar de commissie moet het geval wel melden bij de veterinaire hoofdinspectie. "Die heeft de supervisie over het proefdiergebruik in Nederland en kan het college van bestuur op de vingers tikken."

Cursus

De Dierenbescherming verwijt de proefdierdeskundigen wel eens dat ze nooit projecten afkeuren, zegt Baumans. "Maar ze vergeten dat er al heel veel veranderd is de afgelopen jaren. De onderzoekers zijn verplicht om alle dierproeven die ze doen voor te leggen aan de dierexperimentencommissie. Het preventief effect daarvan is groot. Onderzoekers denken wel drie keer na voor ze een project insturen." Bovendien moeten alle onderzoekers die met proefdieren werken een cursus proefdierkunde volgen, willen ze de bevoegdheid krijgen om dierproeven uit te (laten) voeren. Aan de Universiteit Utrecht hebben 560 personen die bevoegdheid. De cursus is volgens Baumans bedoeld om onderzoekers een goede houding ten aanzien van proefdieren aan te leren. "Ze moeten, wanneer ze dieren gebruiken, ook aan de ethische kanten denken." Zelf geeft ze colleges welzijn en wetkennis, en practica handvaardigheden. Daar leert ze de onderzoekers hoe ze een muis moeten oppakken en injecties moeten geven. "Onderzoekers moeten weten wat het is om een dier te prikken in de buikholte en in het nekvel zodat ze later niet tegen hun assistent zeggen: spuit die muis maar drie keer per dag in, zonder zich te realiseren wat dat voor het dier betekent."

Proefdierkunde

Proefdierkunde is binnen de faculteit Diergeneeskunde een landelijk onderzoekszwaartepunt. De vakgroep Proefdierkunde verricht onder leiding van prof. dr. L.F.M. van Zutphen onderzoek naar de mogelijkheden om het gebruik van proefdieren te beperken door vervanging, vermindering en verfijning (de drie V's). Gelieerd aan de vakgroep Proefdierkunde zijn drie centra: het Proefdierkundig Expertisecentrum (PREX), het Nationaal Centrum voor Alternatieven voor Dierproeven (NCA) en het Interfacultair Centrum Welzijn Dieren (ICWD).

Dr. Vera Baumans: "Onderzoekers denken wel drie keer na voor ze een project indienen."

Ed Nijpels vice-voorzitter raad van toezicht

De invloed van de buitenwacht

In 1976 studeerde Ed Nijpels af in de vrije studierichting van rechten. Hij had er toen acht jaar studie aan de Utrechtse universiteit op zitten. Nu keert hij terug als vice-voorzitter van de raad van toezicht. "Daar heb ik geen moment over gearzeld", zegt hij. "Ik vind het een hele eer om me op bestuurlijk niveau te mogen bemoeien met een universiteit, want de wetenschap is toch van het allergrootste belang voor de toekomst van een land."

MIRKE BECKERS

Dat Ed Nijpels (1950) in Utrecht ging studeren, lag voor de hand, vertelt hij. Twee broers studeerden er al en een zus had er een baan. Over de studie rechten hoefde hij evenmin lang na te denken. "Van jongs af aan wilde ik burgemeester worden en de rechtenstudie leek me daar de beste opleiding voor!" Nijpels arriveerde in Utrecht in 1968, het jaar van de studentenrevolutie. Colleges werden verstoord, het Academieggebouw bezet – dat alles maakte veel indruk. "Voor een deel was ik het met de actievoerders eens", bekent hij nu. "Ik was voor democratisering van het wetenschappelijk onderwijs, en voor veranderingen. Ik behoorde eigenlijk tot de linkse studentenbeweging. Maar omdat links destijds extreem links werd, zat ik voor ik het wist ergens in het midden!"

"Ik weet het nog goed. Als je het bezette Academieggebouw in wilde, moest je eerst verklaren dat Marx zo ongeveer je grootvader was. Dat verdomde ik. En dat heb ik ook tegen die jongens gezegd: 'Luister eens, ik ben het grotendeels met jullie eens, maar van Marx moet ik niets hebben.' Ik weet niet meer hoe, maar uiteindelijk hebben ze me wel binnengelaten. Ik herinner me ook nog dat ik toch een soort woede voelde toen de politie het Academieggebouw ontruimde. Toen ik zag hoe dat ging dacht ik: 'Verdomme'. Dat strookte gewoon niet met mijn rechtvaardigheidsgevoel."

Dat de politiek nu een eind heeft gemaakt aan de democratisering op de universiteiten, kan Nijpels begrijpen. "Ik heb het altijd ongewenst gevonden dat studenten mee mochten beslissen over het gewenste prestatieniveau", zegt hij. "In mijn tijd mochten mijn vriendjes die sociologie studeerden elkaar zelfs tentamencijfers geven. Dergelijke uitwassen zijn wel voorbij."

Ultimatum

In zijn eerste studiejaar werd Nijpels lid van het Utrechtsch Studenten Corps. Aanvankelijk was hij er redelijk actief. Zo blies hij het ingeslapen Brabantse gezelschap 'Hertog Jan' nieuw leven in en organiseerde hij streekborrels in de sociëteit. Maar nog tijdens zijn eerste jaar bleek dat zijn hart toch bij andere zaken dan het Utrechtse studentenleven lag. Zijn grootste liefde was de jongerenpolitiek. Op de middelbare school had hij met een paar

Ed Nijpels: "De buitenwacht kan heel zinnige dingen zeggen over wetenschappelijk onderwijs en onderzoek."

vrienden de JOVD in Bergen op Zoom opgericht en tijdens zijn studie werd hij landelijk actief. Uiteindelijk werd hij de landelijke voorzitter van de liberale jongerenorganisatie. Daarnaast runde hij samen met andere studenten een wetswinkel en gaf hij maatschappijleer op een meisjeslyceum. De mooiste jaren van zijn leven, noemt hij ze. En hij lacht. "Ik heb jarenlang niets aan mijn studie gedaan. En eigenlijk was ik ook maar weinig in Utrecht." Het was zijn vader die hem aanzette zijn studie toch maar af te ronden. Ze werden allebei gekozen voor de gemeenteraad van Bergen op Zoom. Zijn vader voor een plaatselijke partij, hij voor de VVD. Een van beiden moest er uit, omdat raadsleden destijds geen familie van elkaar mochten zijn. Er zou worden geloot. Maar de avond voor de loting stelde zijn vader hem voor de keuze: "Of we gaan loten", zei hij, "en als ik win dan blijf ik de komende vier jaar zitten. Of jij gaat je studie afmaken, en als je dat is gelukt, bedank ik voor mijn zetel en kun jij in de raad komen." Nijpels koos voor het laatste. "Ik stopte met allerlei activiteiten en ben in een razend tempo alle tentamens gaan doen. Ik ben blij dat mijn vader toen dat ultimatum heeft gesteld. Anders had ik mijn studie nooit meer afgemaakt. Want een jaar

later zat ik in de Tweede Kamer."

In 1982 werd Nijpels gekozen tot fractievoorzitter van de VVD. Onder zijn leiding haalde de partij bij de verkiezingen van dat jaar het toen ongekende aantal van 36 zetels. Na de verkiezingen in 1986 werd hij minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer in het tweede kabinet-Lubbers. Daarna was hij burgemeester van Breda. Momenteel is hij president-directeur van De Twaalf Provinciën Landelijke Arbodienst N.V. en voorzitter van het Wereld Natuurfonds Nederland.

Bestuurskracht

Zorgelijk vindt Nijpels het dat studenten tegenwoordig zo geplaagd worden door studieduurverkortingen en prestatie-eisen. "Het vormende aspect van het wetenschappelijke onderwijs raakt daardoor helemaal op de achtergrond. Bovendien zou het goed zijn als studenten tijdens hun studie ruimte hadden voor andere dingen dan alleen studeren. Die ruimte heb ik zelf ook altijd genomen." Of een orgaan als de raad van toezicht daar iets aan zou kunnen doen, betwijfelt hij. "Niet direct, denk ik. Maar als de raad constateert dat bepaalde zaken niet goed zijn geregeld, dan zou ik me kunnen voorstellen dat we vanuit onze verantwoordelijkheid een

Raad van toezicht

Drs. E.H.T.M. Nijpels is vice-voorzitter van de raad van toezicht van de Universiteit Utrecht. Voorzitter is drs. J.A.N. van Dijk, senior vice-president van Sara Lee Corporations en lid van de Raad van Bestuur van Douwe Egberts. Tevens beheert hij de onderwijsportefeuille van de werkgeversorganisatie VNO/NCW. Van Dijk studeerde economie in Rotterdam en is de enige niet-alumnus van de Universiteit Utrecht in het gezelschap. De juridische inbreng in de raad is verzekerd door de aanwezigheid van het Raad van Statelid prof. mr. W.C.E. Hammerstein-Schoonderwoerd (ook bijzonder hoogleraar personen- en familierecht aan de Katholieke Universiteit Nijmegen), en van jhr. mr. J.L.R.A. Huydekooper, advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek in Den Haag en algemeen deken van de Orde van Nederlandse Advocaten. Ook jurist, maar meer politicus is mr. H. van den Broek. Hij is bekend als oud-minister van buitenlandse zaken en thans lid van de commissie van Europese Gemeenschappen.

signaal geven aan de minister."

Met de raden van toezicht geeft minister Ritzen de buitenwacht meer invloed op de universiteiten. En daar heeft hij goed aan gedaan, aldus Nijpels. "Vooral voor universiteiten is het heel goed om te beseffen dat ze zelf niet alle wijsheid in pacht hebben, en dat mensen van buiten ook zinnige dingen over wetenschap en wetenschappelijk onderwijs kunnen zeggen."

"En als je kijkt wie er allemaal in de raden zitten", vervolgt hij, "dan heeft Ritzen heel wat bestuurskracht voor de universiteiten bij elkaar gekregen. Dat is knap. Maar het zegt ook iets over de interesse van het bedrijfsleven en het openbaar bestuur voor het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek." Maar de universiteit hoeft, aldus Nijpels, niet bang te zijn dat de raad van toezicht zich tot in de details met onderwijs en onderzoek gaat bezighouden. "Daar zijn wij niet voor. Ik denk dat de raad van toezicht vooral een adviserende functie zal krijgen buiten de wettelijke bevoegdheden als de benoeming van de leden van het college van bestuur en het goedkeuren van de begroting. De politiek gaat op alle terreinen minder geld geven, dus zullen de universiteiten veel meer eigen activiteiten moeten ontplooiën. Aan het denken daarover kan de raad een zinvolle bijdrage leveren." Het bezwaar dat die zwaargewichten uit de maatschappij het veel te druk hebben om hun taak voor de universiteit naar behoren uit te oefenen, wuift Nijpels weg. "Het valt mij op dat drukbezette mensen altijd tijd hebben voor extra werk, en dat ook goed doen. Terwijl mensen die niets doen, er nooit iets bij kunnen hebben."

Directeur Kortenbout verwacht veel van nieuwe Holding 'Op kennismarkt ligt geld voor het oprapen'

Ze heten U-BiSys BV, U-Pither BV, Katalyse BV en Octopus BV. De een ontstond op initiatief van een ondernemende hoogleraar, de ander op advies van een faculteitsbestuur. Maar één ding hebben ze gemeen: alle vier werden ze vorig jaar door de universiteit opgericht met als doel het exploiteren van wetenschappelijke kennis op commerciële basis. Om greep te houden op de ontwikkelingen riep het college van bestuur een universitaire Holding in het leven.

ERIK HARDEMAN

"Er zijn verschillende redenen om een BV op te zetten, maar in feite draait het allemaal om twee dingen: de kans om met geld van een ander leuke dingen te verwezenlijken die zonder die financiële bijdrage niet mogelijk zouden zijn geweest en de mogelijkheid om de zaken enigszins in eigen hand te houden. Als je grosso modo kunt blijven doen wat je toch al doet, en je kunt er ook nog aardig aan verdienen, waarom zou je dan niet profiteren van het geld dat op de kennismarkt voor het oprapen ligt?"

Voor drs. Karel van Rosmalen is de zaak zo klaar als een klontje. De man die voor het college van bestuur de externe strategische contacten van de Utrechtse universiteit behartigt, is een warm voorstander van de bedrijfsmatige exploitatie van wetenschappelijke kennis. "In een universitaire setting kun je geen mensen vrijmaken voor de commerciële ontwikkeling van een product en je kunt er ook niet risicovol ondernemen. Als je als onderzoeker liever zelf wilt profiteren van je ideeën dan dat anderen dat doen, moet je dus een BV oprichten. Zo simpel is dat." Tot nu toe was Van Rosmalen de drijvende kracht achter de zakelijke ontwikkelingen binnen de universiteit. Maar de stroomversnelling waarin de samenwerking met het bedrijfsleven begint te raken, was voor het college van bestuur aanleiding om in navolging van Amsterdam, Rotterdam, Groningen en Leiden een Holding in het leven te roepen. Als directeur is projectmanager Sander Kortenbout voor één dag in de week aangesteld. Hoofddoel van de Holding wordt het beheren van het universitaire aandelenpakket in de vier BV's en het bepalen van het beleid op het gebied van de universitaire kennisexploitatie. Maar zeker zo belangrijk is voor Kortenbout het leggen van contacten met potentiële partners voor universitaire onderzoekers. Kortenbout: "Tot nu toe kwamen de contacten met bedrijven en investeerders wat toevallig tot stand. Een wat actiever beleid kan naar mijn mening heel wat interessante nieuwe partners opleveren die nu nog aan de neus van de universiteit voorbijgaan. Een Holding vergroot je zichtbaarheid. Bovendien biedt de nieuwe constructie de kans om de zaken meer structureel aan te pakken. Wat

bijvoorbeeld nog grotendeels ontbreekt is een overzicht van datgene wat zich in alle verschillende universitaire schatkamertjes afspeelt. Pas als je dat hebt, kun je de markt gericht gaan bewerken."

Grenzen

In het businessplan wordt een reeks argumenten genoemd die de oprichting van een Holding rechtvaardigen. Wat Kortenbout betreft komt 'service aan en ondersteuning van ondernemende onderzoekers' daarbij zeker niet op de laatste plaats. "Het oprichten van een BV kost tijd, die onderzoekers beter aan onderzoek kunnen besteden. De Holding kan ze veel werk uit handen nemen. Doordat de kennis nu op één plaats geconcentreerd wordt, hoeft straks bovendien niet elke onderzoeker het wiel opnieuw uit te vinden." In de Utrechtse constructie zijn alle aandelen die de universiteit in de verschillende BV's bezit, ondergebracht in de Holding. Omdat de universiteit enig aandeelhouder is, houdt

Vier BV's

► Katalyse BV is een research & development werkmaatschappij van de faculteit Scheikunde. Op basis van de knowhow van prof. dr. J. Geus op het terrein van de chemische en biochemische katalyse gaat de BV zich richten op de ontwikkeling van nieuwe processen voor de bereiding van fijnchemicaliën die worden gebruikt bij de productie van geneesmiddelen.

► U-BiSys BV is door universiteit, AZU en twee onderzoekers van de faculteit Geneeskunde opgericht om de ontwikkeling mogelijk te maken van klinische toepassingen van een Utrechtse vinding. Het betreft een door prof. dr. T. Logtenberg ontwikkelde methode om antistoffen te produceren die één en niet meer dan één ziekteverwekker herkennen.

► U-Pither BV werd opgericht door de faculteit Diergeneeskunde en het Nederlandse bedrijf Pangenetics BV om een doorbraak te bewerkstelligen in het onderzoek naar de bestrijding van reuma en andere auto-immuunziekten. Met een overheidssubsidie wordt thans nagegaan of een voldoende sterke octrooiopositie kan worden gerealiseerd om in een latere fase, samen met industriële partners, te komen tot de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen.

► Octopus BV beheert de inkomsten die voortvloeien uit de verkoop van een door cardioloog prof. dr. C. Borst ontwikkeld apparaat ('de octopus') die het mogelijk maakt om bypass-operaties uit te voeren zonder gebruik te maken van de voor patiënten belastende hart-longmachine. De BV is door universiteit en AZU opgericht om de royalties van de vinding te beheren.

zij dus op een indirecte manier zeggenschap over de activiteiten van de verschillende BV's. En dat is nodig, want volgens Van Rosmalen en Kortenbout zullen aan commerciële initiatieven van universitaire medewerkers duidelijke grenzen moeten worden gesteld.

Van Rosmalen: "In Engeland hebben universiteiten soms hele productiehallen neergezet om wetenschappelijke vondsten aan de man te brengen. Gevolg was dat de winstgevendheid zoveel prioriteit kreeg dat veel van die bedrijven zich inmiddels volledig van de universiteit hebben losgemaakt. Dat willen wij niet. Voor ons staat voorop dat een BV meerwaarde moet hebben voor het fundamentele onderzoek. Vandaar dat de universiteit, eventueel samen met het academisch ziekenhuis (AZU), in beginsel altijd een meerderheidsbelang in een nieuwe BV zal nemen. Zo houden we greep op de ontwikkelingen."

Kortenbout: "Bovendien moet het gaan om de exploitatie van door universitaire medewerkers ontwikkelde kennis. De Holding is niet geïnteresseerd in een hoogleraar die bestaande kennis te gelde maakt door het geven van adviezen of door er een eigen praktijk op na te houden."

Toekomstmuziek

Om onderzoekers die bang zijn voor de grijpgrage vingers van de armlastige universiteit gerust te stellen wordt in het businessplan expliciet gesteld dat hun vakgroep recht

heeft op de netto-opbrengsten uit de BV. Voor het college van bestuur staat niet het financiële gewin, maar het belang van onderzoek en onderwijs voorop. In beginsel zullen alle inkomsten van de BV's dan ook weer worden geïnvesteerd in onderzoek. Dat wil overigens niet zeggen dat de Holding, en dus de universiteit, op termijn niet kan meeprofiten van de commerciële activiteit van haar medewerkers. Weliswaar zal de universiteit in eerste instantie jaarlijks drie ton aan de Holding lenen, maar de verwachting is dat die na vijf jaar kostendekkend zal draaien. Vanaf dat moment zal ook de universiteit dankzij het dividend van winstgevendende BV's, opbrengsten uit licentieovereenkomsten en de rente op verstrekte leningen een graantje van de zakelijke activiteiten kunnen meepikken.

Maar dat is toekomstmuziek en over de toekomst is Kortenbout nog voorzichtig. "Laten we eerst maar eens zien of deze aanpak überhaupt levensvatbaar is. Dan praten we over twee jaar verder. Ik verwacht overigens wel dat we er tegen die tijd minstens drie nieuwe BV's bij hebben. Steeds meer bedrijven realiseren zich dat het efficiënter is om met een universiteit samen te werken dan zelf aan fundamentele research te doen. Of Utrecht daar voldoende van kan profiteren om een aparte Holding te rechtvaardigen moet de komende jaren worden beoordeeld. De tijd is er in ieder geval rijp voor."

Sander Kortenbout: "Steeds meer bedrijven realiseren zich dat het efficiënter is om met een universiteit samen te werken dan zelf aan fundamentele research te doen."

Burgerlijk, doch hartverwarmend

Museumclup met beroepsdeformatie

De Groep

Afgestudeerden zoeken elkaar op

De Museumclup
V.l.n.r. op de foto
Cecile Brvar (1969)
Corinda Leenaars (1970)
Petra Helmus (1968)
Nicoline Schipper (1970)
Dianne Ickenroth (1969)
Niet op de foto:
Marijn Cornelis (1969)
Allen rond 1994 afgestudeerd
in cultuureducatie

De Museumclup: "We willen cultureel op de hoogte blijven."

Een studentenkamer op een donkere decemberavond in 1993. In een melige bui stellen Nicoline en Marijn, twee studentes cultuureducatie, een brief op. "Allerliefste museumminners", zo luidt de aanhef. De twee schrijfters komen met het 'burgerlijke doch hartverwarmende' voorstel een museumclubje op te richten. Eerste uitstapje: het Mauritshuis in Den Haag.

LEONIE VAN DEN SCHOOR

De oprichtingsbrief laat er weinig twijfel over bestaan: het maandelijkse museumbezoek moet vooral een leuk uitje zijn. Met veel koffie en gebak dus. Serieuze referaten zijn uit den boze, de museumclup (met 'p') is veeleer een sociaal gebeuren. De brief gaat naar een select gezelschap en alle uitverkozen stemmen van harte in met dat pretentieloze voornemen.

Een juli-zondag ruim drie jaar later. De zon lonkt. De museumclup geniet na van een uitgebreide brunch op een zomers terras hartje Utrecht. Terwijl Petra nog een rondje cappuccino bestelt, veegt Dianne de laatste kruimels van een stokbroodje kaas van haar kleren. "We stonden allemaal op het punt af te studeren en waren bang dat we elkaar uit het oog zouden verliezen", legt ze het waarom van de museumclup uit. "We wilden cultureel op de hoogte blijven", vult Cecile aan. "Het clubje is een stimulans om naar musea te gaan. In je eentje komt het er niet zo snel van."

Werk en mannen

Elke tweede zondag van de maand verzamelt het zestal zich op het station van Utrecht, gewapend met een museumjaarkaart en een goed humeur. Allemaal vinden ze het prettig om met gelijkgestemden op pad te gaan. Nicoline: "We kijken net iets anders dan anderen naar een museum. We hebben allemaal dezelfde achtergrond, letten op dezelfde dingen, praten er met elkaar over. Dat geeft iets extra's." Samen analyseren ze een tentoonstel-

ling, spuien kritiek en praten na in een café. Aan die volgorde – eerst museum, dan pas koffie – houden ze strikt vast. Anders is de verleiding om in de kroeg te blijven hangen wel heel groot. "Eén keer, dat was erg, hebben we de hele middag in een café recht tegenover het Rijks gezeten. We zijn het hele museum niet eens binnen geweest", bekent Cecile een beetje beschaamd. Nicoline: "Je moet niet vergeten dat we elkaar tijdens deze uitstapjes al een maand niet gezien hebben. Er valt dus altijd heel wat bij te kletsen. Waar we het dan over hebben? Tja, waar hebben vriendinnenclubjes het over. Werk. Mannen. Gewoon, wat je bezig houdt."

Beroepsdeformatie

Omdat het al laat is, gaan ze vandaag met zijn vijven – Marijn is op vakantie – naar het museum Van Speelklok tot Pierement. Lekker dichtbij. "Het ziet er wel flitsend uit", merkt Corinda op bij binnenkomst. "Ik dacht altijd dat het hier vrij saai was, maar mijn vooroordeel is nu weg. Dat rode doek, die gaatjes waar je aan kunt ruiken, dit is ècht leuk", wijst ze naar de entree van een expositie. Even later laat ze onderzoekend haar hand over de letters van het tableau met inleidende tekst gaan. "Hoe is het gedaan?" Dan merkt ze een 'knoept van een fout' in de tekst op: conaisseur met één n!

"We zijn echte vakidioten, we letten bijvoorbeeld op of de bordjes met tekst en uitleg wel goed hangen. Noem het gerust beroepsdeformatie", lacht Dianne. Er zijn musea waar je bijna op de grond moet liggen om de bordjes te kunnen lezen. Dat druist in tegen alles

wat ze in de collegebanken geleerd hebben.

"Soms zie je van dat vergeelde papier vastgezet met een plakbandje", gruwelt Cecile.

"Letters getikt met een oude typemachine waarvan het lint bijna op was. Dat is absoluut niet professioneel, dat kan anno 1997 echt niet meer." Dianne: "Zulke musea lijken meer op een paleisje van de conservator. Die vindt het bij wijze van spreken jammer dat er af en toe nog bezoekers zijn domein binnenkomen."

Bossche bollen

Een museum saai? Nee hoor, dat is een vooroordeel, vindt de club. "Heel veel mensen denken dat ze stil moeten zijn in een museum", zegt Petra. "Niets aanraken en zo. Maar bij sommige tentoonstellingen móet je juist iets aanraken, voelen, doen, anders gebeurt er niets. Het Reispaleis voor kinderen is daar een voorbeeld van." Dianne: "Die doe-dingen, daar gaan wij ook als eerste op af. Dat is echt leuk."

De keuze voor een museum verloopt niet bepaald democratisch. Pas op het laatste

moment doet iemand een voorstel, de rest volgt. Petra: "Soms lees of hoor ik iets over een leuke tentoonstelling. Die reserveer ik dan speciaal voor de clup." "Het was de bedoeling musea te bezoeken waar we normaal gesproken nooit komen", herinnert Nicoline zich.

"We proberen af te wisselen, de ene keer een volksmuseum, de andere keer iets met kunst. Dat lukt niet altijd. Meestal zoeken we iets in de buurt op. Naar Groningen of Maastricht zullen we niet zo snel gaan. Wel zijn we een keertje in Zwolle en Den Bosch geweest."

"O ja, dat café met die Bossche bollen", flapt Cecile eruit.

Facsimiles

Een top-museum? Dat kunnen ze niet een-twee-drie noemen. Het Van Gogh misschien, weifelt Cecile. Daar hebben ze altijd mooie vitrines en – zoals het hoort – tweetalige uitleg. Of die schitterende Rembrandt-tentoonstelling, oppert Corinda. Die was erg druk, maar bood veel extra's: informatie over hoe je een echte Rembrandt kunt onderscheiden van namaak en hoe schilderijen worden gerestaureerd. Erg educatief. Ronduit een sof was de Leonardo da Vinci-expositie in de Rotterdamse Kunsthal. "Dat waren allemaal facsimiles. Daar kwam je pas achter als je binnen was en al betaald had. We voelden ons belazerd, joh!" Na twee uur dolen door een museum hebben de meesten hun tax wel bereikt. Nicoline: "Ik ben dan verzadigd, kan niets meer opnemen. Het enige dat ik nog wil is een kop koffie met een sigaret. Trouwens, als we dit interview niet hadden gehad, waren we niet eens naar binnen gegaan. 't Is veel te mooi terrasweer."

Oproep voor deze rubriek

Maakt u deel uit van een nog immer actieve – koken, reizen, studeren – groep van afgestudeerden, of kent u andere alumngroepen die in aanmerking komen voor een reportage in deze rubriek, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

In gewijde grond

Voor christenen is het begraven in de aarde altijd van groot belang geweest. Christus was begraven en weer uit het graf opgestaan. In de derde eeuw ontstond het christelijke gebruik om doden in en bij de kerk te begraven.

Volgens historicus Albert van der Zeijden was dit het gevolg van de opkomende heiligenverering. In een kerk werd namelijk vaak gebeente van een heilige begraven. "De middeleeuwer dacht dat een heilige een bemiddelende functie kon hebben voor zijn zielenheil. Het was daarom aantrekkelijk om bij de relikwieën of overblijfselen van een heilige begraven te worden. De beste plek was zo dicht mogelijk bij die heilige, dicht bij het altaar." De rijken lagen in de kerk, het gewone volk in een anoniem massagraf op het kerkhof.

Maar niet iedereen werd in gewijde aarde begraven. Van der Zeijden: "De ongedoopte

kinderen lagen meestal in een apart kinderkhofje aan de andere kant van de muur van het kerkhof. Misdadigers en zelfmoordenaars werden op het 'ellendige kerkhof' buiten de bebouwde kom begraven."

Na de reformatie namen de protestanten de kerken en begraafplaatsen van de katholieken over. De katholieken werden begraven op algemene begraafplaatsen, dus in ongewijde aarde. "De katholieken bedachten een slimme truc. Elke priester had een beaardingskistje, een klein doosje met gewijde aarde. Een beetje van die aarde gooide hij in de kist."

Eind 18e eeuw kwam er steeds meer kritiek op het begraven in de kerk en pleitten verlichte denkers voor het verplaatsen van de begraafplaatsen naar buiten de bebouwde kom. "De discussie werd op gang gebracht door wetenschappelijk geïnspireerde heren die zich druk maakten over de hygiëne en volksgezondheid. De open graven in de kerk

stonken en mensen zouden er ziek van worden." Toen de Fransen in 1810 Nederland bezetten, kwam er een verbod op het begraven in de kerk. Maar in 1813, toen de Fransen vertrokken waren, schortte koning Willem I, na protesten door de gegoede burgerij, dit verbod op. Pas in 1829 kwam er een verordening die begraven buiten de bebouwde kom verplicht stelde. Ook kreeg iedereen een individueel graf. (PJ)

Albert van der Zeijden studeerde in 1987 aan de Universiteit Utrecht af op een scriptie over de dood. Hij werkt parttime als consultant bij het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en doet aan de Universiteit van Amsterdam een promotieonderzoek naar de 19e eeuwse katholieke geschiedschrijver W.J.F. Nuyens.

Zilveren beaardingskistje/Nederland, 18e eeuw (5 x 5 x 9,3 cm). Museum Catharijneconvent, Utrecht.

Omarm de bomen

Volken die direct afhankelijk zijn van de natuurlijke omgeving hebben vaak een groot respect voor de natuur. In India komt dit tot uiting in de religie.

Bergen, rivieren en bossen zijn heilig. De bergtoppen van de Himalaya zijn in de hindoeïstische mythologie de verblijfplaatsen van de goden. De hemel rust op de hoogste berg Meru, het centrum van de aarde. Bossen en wouden zijn voor de inheemse volken in India 'bezielde' plekken. De goden waken over deze moeilijk toegankelijke gebieden. Soms kan het krenken van een blad de mensen op een ernstige ziekte komen te staan. Maar meestal zijn de goden niet zo bezitterig en mogen mensen in het bos brandhout rapen of veevoer verzamelen. Evenals de wouden zijn ook bepaalde bomen, zoals de neem-boom, heilig. Niemand zal het in zijn hoofd halen deze te kappen. Vaak zijn ze honderden jaren oud. Volgens de Indiase milieu-activiste Vandana Shiva zijn deze wouden en bomen niet voor niets 'heilig verklaard'. De achterliggende reden is hun grote ecologische waarde. Shiva,

van oorsprong natuurkundige, won in 1993 de Right Livelihood Award, beter bekend als de 'alternatieve Nobelprijs'. Ze levert al jaren kritiek op de Westerse ecologische uitbuiting van derdewereldlanden.

Shiva liet zich inspireren door de Chipko-beweging, een milieubeweging die in de bergachtige gebieden van de Himalaya ontstond. 'Chipko' betekent: 'omarm de bomen'. Chipko-aanhangers omarmden de bomen en riepen de commerciële exploitatie van hun directe leefomgeving een halt toe. Want de grootschalige kap van eikenbossen in de Himalaya verstoortte het ecologische evenwicht en commerciële eucalyptus-kwekerijen putten de grond uit. Steeds vaker werd de streek geteisterd door overstromingen en droogte.

De plaatselijke milieuactivisten bleven dicht bij hun oorspronkelijke geloof en spraken over 'Moeder Aarde'. In een actie om een kalksteenmijn te sluiten die een ware milieuramp veroorzaakte, noemden ze het kalksteen 'het vlees van Moeder Aarde'. De Chipko-vrouwen zeiden: "We zullen de stenen terugleggen waar ze horen en haar wonden helen."

Vandana Shiva ontdekte dat vrouwen in de voorste linies van de ecologische strijd stonden om hun land en water te beschermen. Want in India zijn het vooral vrouwen die in de bossen brandhout, vruchten en kruiden verzamelen. Minder bos betekent langer lopen. Shiva raakte ook onder de indruk van de grote kennis die de lokale vrouwen hadden van planten en ecosystemen. Deze werd van generatie op generatie doorgegeven. Volgens Shiva is het geen toeval dat vrouwen het initiatief namen om de aarde te redden. De Chipko-vrouwen geloofden in een vrouwelijk scheppingsprincipe en in de heiligheid van het leven. Milieu-maatregelen dienen volgens hen niet uit economische belangen getroffen te worden, maar uit respect voor de natuur.

Ecofeministen, zoals Vandana Shiva deze vrouwelijke milieuactivisten noemt, verzetten zich tegelijkertijd tegen de uitbuiting van de natuur en die van vrouwen. Ook voor hun emancipatiestrijd weten zij zich gesteund door hun geloof in Moeder Aarde of Sakti. Sakti is een vrouwelijk scheppingsprincipe, aanwezig in de bossen en natuurlijke processen. Chipko-

vrouwen ontlenen hieraan hun kracht voor politieke acties. "We merken dat we onze eigen baas zijn, dat geeft ons geestelijke kracht. Onze kracht is de kracht van de natuur." (AvV)

Door: Anne van Voorthuizen. Zij studeerde in 1993 af bij de vakgroep godsdienstwetenschappen, faculteit Godgeleerdheid, Universiteit Utrecht. Haar afstudeerscriptie ging over Indiase spiritualiteit.

Lucht

In het decembernummer van *Illuster* staat het thema 'lucht' centraal.

Lezers die een deskundige bijdrage willen leveren kunnen zich tot

10 oktober melden bij de redactie:

Illuster,
(030) 2534073,
e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

Zwarte doos

De planeet waarop wij leven is een complex van materialen dat gedurende 4,5 miljard jaar een ingewikkeld evolutieproces heeft doorgemaakt. Onze planeet is geweldig groot; de straal van de aarde is zo'n 6400 kilometer. Van die 6400 kilometer kunnen we slechts de buitenste 8 kilometer met boringen bemonsteren; dit correspondeert met ongeveer 0,1 procent van de aardstraal. De aarde gedraagt zich daarom als een zwarte doos. Het inwendige van onze planeet kan slechts in kaart worden gebracht door aan het aardoppervlak fysische grootheden te meten.

Een belangrijke manier om dat te doen is te onderzoeken hoe golven, opgewekt door aardbevingen of kernexplosies, zich door de aarde voortplanten. Dat is het vakgebied van de seismologie, in Utrecht ondergebracht bij de faculteit Aardwetenschappen. Zoals een arts met een CT-scan een patiënt doorlicht en zich een beeld vormt van het inwendige van de patiënt, zo licht de seismoloog de aarde door met elastische golven en maakt een beeld van het inwendige met een techniek die seismische tomografie wordt genoemd. De seismologie is een brandpunt van verschil-

lende disciplines. De resultaten van seismische tomografie, driedimensionale beelden van het inwendige van de aarde, zijn van direct belang voor een grote groep aardwetenschappers. Voortgang op het gebied van de seismische tomografie is echter ondenkbaar zonder actief onderzoek op het gebied van de golfvoortplanting en de theorie van beeldvorming. Dit geeft een direct raakvlak met zowel de natuurkunde als de wiskunde.

Ook op andere wijze is de seismologie een vak waarin verschillende onderzoekslijnen samenkomen. De technieken in het seismologisch

onderzoek worden ook gebruikt voor de opsporing van olie en gas en voor het in kaart brengen van de ondiepe ondergrond. Hierdoor ontstaat een vruchtbaar raakvlak met het bedrijfsleven, met name met de seismische industrie. De seismologie is hiermee een van de vele voorbeelden in de aardwetenschappen waar fundamenteel onderzoek tot belangrijke toepassingen leidt.

Door: Roel Snieder, hoogleraar vakgroep geofysica, faculteit Aardwetenschappen, Universiteit Utrecht.

De aarde was niet plat

Dat in de Middeleeuwen de aarde als een platte schijf werd gezien is een mythe. Drs. Lodewijk Palm, universitair docent aan het Instituut voor Geschiedenis der Natuurwetenschappen, verbaast zich steeds weer over het hardnekkige geloof in die overlevering.

Dachten we nu werkelijk dat de ontdekkingsreizigers tijdens hun tochten bang waren over de rand te duikelen? De natuurfilosofen in het oude Athene wisten al dat de aarde een bol was. Ook vissers en handelslieden waren daarvoor overtuigd. Zij zagen de schepen aan de einder immers niet alleen kleiner worden, maar ook langzaam wegzakken.

De mythe van de platte aarde kan volgens Palm vooral worden toegeschreven aan de negentiende-eeuwse wetenschapsfilosofen Draper en White. "Zij construeerden een beeld van de Middeleeuwen waarin een dominante kerk de mensen dom hield en bang maakte", vertelt Palm. "Hun invloedrijke boeken droegen veelzeggende titels als 'The war between science and religion'."

De meeste middeleeuwse geleerden onderschreven echter het geocentrische wereldbeeld dat Aristoteles in de klassieke oudheid ontwikkelde. De aarde stond in deze zienswijze onbeweeglijk in het midden van het universum. De zon en andere hemellichamen draaiden in een perfecte eenparige cirkelbeweging om de bol heen. De centrale positie van de aarde verklaarde Aristoteles door zijn elementenleer. Elk element had een natuurlijke plaats. Voor het element aarde was dat het midden van de kosmos. Palm: "Als iets valt beweegt het zich naar dat centrum, dus de aarde, redeneerde Aristoteles. Water ligt op de aarde, lucht hangt erboven en het lichtste element, vuur, stijgt op. Het heelal bestond uit een vijfde element: de quinta essentia, oftewel de quintessens."

De bewoonde wereld, de oikoumene, werd in

de Middeleeuwen over het algemeen op de noordelijke helft van de aarde gesitueerd. In de gebieden onder de evenaar zou vanwege de hitte geen menselijk leven mogelijk zijn, al werd door sommigen nog wel een gematigde zone op het zuidelijk halfrond verondersteld. Voor de kerk was de onbewoonbaarheid van de tropen niet meer dan vanzelfsprekend.

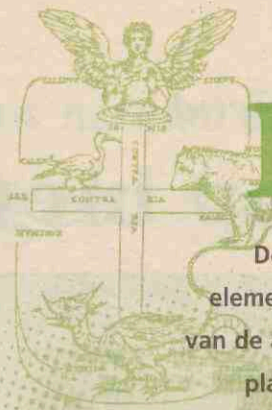
"Als het daar zo heet was dat de missie geen toegang had, konden er onmogelijk mensen wonen", vertolkt Palm de kerkelijke cirkelredenering. "Luidde de goddelijke opdracht immers niet 'verkondig het evangelie aan alle volkeren'?"

De grootte van de aarde was onbekend.

De Griekse geleerde Eratosthenes maakte in de derde eeuw voor Christus weliswaar een vrij accurate berekening van de omtrek van de aarde, maar over het algemeen werd aangenomen dat deze kleiner was. Palm: "Dit betekende dat via een westelijke route Indië sneller te bereiken zou zijn. Door deze gedachte durfde Columbus de veilige kustlijn te verlaten en kreeg hij ook de fondsen voor zijn expeditie."

Het wereldbeeld van Aristoteles zou tweeduizend jaar in stand blijven. In de vijftiende en zestiende eeuw logenstrafden de ontdekkingsreizigers vele theorieën over de indeling en de omvang van de aarde. Ook de onaantastbare positie van de aarde als middelpunt van de kosmos wankelde. In 1543 plaatste de sterrenkundige Copernicus de zon in het centrum van het heelal. "Dit was een enorme psychologische schok", oordeelt Palm. "Het onderscheid tussen het bovenmaanse en ondermaanse viel. De aarde werd gewoon één van de zes planeten." (XB)

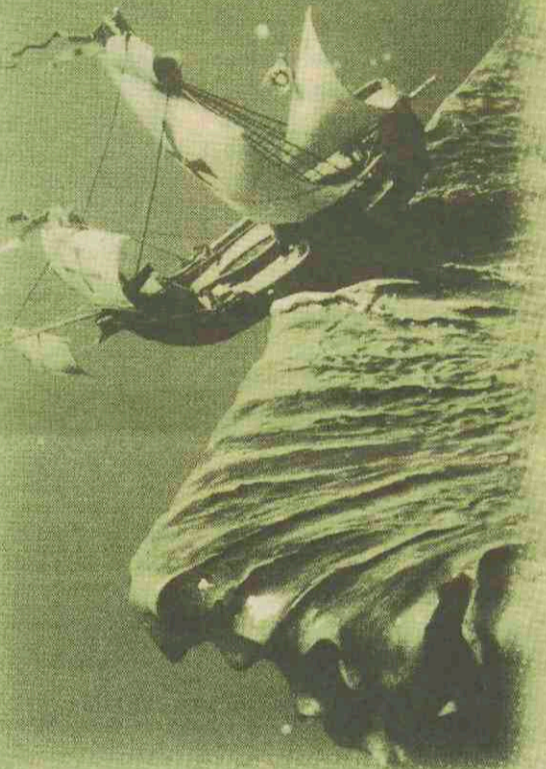
Drs. Lodewijk Palm is universitair docent te Utrecht in de geschiedenis van de natuurwetenschappen. Hij studeerde biologie en geschiedenis van de natuurwetenschappen aan de Vrije Universiteit.

De aarde

De tweede aflevering in een reeks over de vier klassieke elementen: aarde, water, vuur en lucht. Wat weten we eigenlijk van de aarde? Het blijft krabben aan het oppervlak. De omvangrijke planeet heeft nog maar een fractie van haar innerlijk aan de wetenschap prijsgegeven.

Hoe ver reiken de elastische golven van de seismoloog? Wat is er waar van de mythe dat de middeleeuwers de aarde als een platte schijf beschouwden? Klopt het dat een rottend lijk gezonde voeding geeft aan de flora? En is het toeval dat in India de vrouwen het initiatief nemen om de zwaar gehavende aarde te redden?

Filippijnse boeren experimenteren liever zelf

Filippijnse boeren bewerken hun land met simpele handgereedschappen. Tegelijk hebben ze grote kennis van zaken en veel ervaring. Gewiekst als ze zijn, voelen ze zich vaak de meerdere van de landbouwwetenschappers. Van adviezen uit de studeerkamer over milieuvriendelijke technieken moeten ze weinig hebben.

De grillige aarde op de Filippijnen dwingt de boeren tot allerlei kneepjes. Zo weten ze in de bergen van de provincie Benguet in het noorden, precies hoe ze onder moeilijke omstandigheden toch de maximale opbrengst uit de grond kunnen halen. In de waterrijke, warme dalen lukt het ze maar liefst drie tot vier keer per jaar te oogsten; op de drogere bergheellingen is dat nog altijd twee keer, tijdens de regenperiodes.

"Boeren op de heellingen hebben ondanks de droogte ook een belangrijk voordeel",

vertelt de Filippijnse dr. Corazon Lawas die deze zomer bij de Utrechtse faculteit Ruimtelijke Wetenschappen promoveerde. "Doordat het minder warm is, kunnen de boeren de oogst soms wel een maand uitstellen. Het grote voordeel is dat deze dan op de markt komt op een moment van schaarste en hoge prijzen."

"Ik zag zoveel gekke trucjes die ze daar uithaalden, waarvan ik nog nooit eerder gehoord had", lacht Lawas. Om rijpe aardappelen een tijd lang goed te houden in de grond halen de boeren al het loof weg. En de rijping van koolgewassen vertragen ze door de gewassen een beetje uit de grond te wrikken. Lawas woonde voor haar onderzoek soms maanden in een dorp om het contact met de wat wantrouwende bergbewoners te vergemakkelijken. Zelf komt ze uit lager gelegen streken. Daar is de landbouw totaal anders: er zijn vooral veel rijstvelden en tropische groentes. Oorspronke-

lijk werd ook in de bergen rijst en zoete aardappelen geteeld, vertelt Lawas. Maar de Europese gewassen die de Spanjaarden in de zeventiende eeuw introduceerden hebben de oude verdrongen omdat ze commercieel interessanter zijn. Daarnaast hebben ook Chinese boeren hun invloed gehad. Die trokken het gebied in en namen Filippijnse boeren in dienst. De laatsten waren slim: zo gauw ze van hun baas geleerd hadden hoe ze de nieuwe gewassen moesten telen, gingen ze die op hun eigen grond planten.

Lawas ontdekte dat de Filippijnse boeren, hoewel ongeschoold, over excellente kennis beschikken als het gaat over bodemvruchtbaarheid. Hun grote kracht is hun ervaring die gemiddeld maar liefst 31 jaar bedraagt. Lawas: "Een landbouwkundige zei eens tegen me: zij weten veel meer van landbouw dan wij; daarom geloven ze helaas ook niet in onze adviezen over duurzame teelt."

De boeren experimenteren zelfs op eigen houtje met chemicaliën en hebben zo ontdekt dat ze op warme plaatsen meer van het spul nodig hebben omdat het daar sneller afgebroken wordt. Helaas letten ze bij hun sproeigedrag alleen op de gewasopbrengst en niet op hun eigen gezondheid en de schade aan het milieu.

Lawas' advies aan plannenmakers van buiten luidt dan ook: betrek de boeren er zelf bij als je de erosie en milieuvuiling wilt aanpakken. Als ze eenmaal inzien dat een teveel aan chemicaliën op den duur slecht is voor henzelf, zijn ze slim genoeg om zelf te experimenteren met betere methodes. (FvM)

Dr. M.C. Lawas Mendoza promoveerde op 19 juni 1997 op het proefschrift 'The resource users knowledge, the forgotten input in land resource management: the case of the Kankanaey farmers in Benguet, Philippines'.

Universiteitswinkel aan de Drift

Letteren-alumna Marleen Koliijn is verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van de universiteitswinkel aan de Drift.

Wie op zoek was naar sweaters, stropdassen en andere relatiegeschenken met het beeldmerk van de sol iustitiae, kon tot voor kort alleen terecht bij enkele verkooppunten van het universiteitsfonds. Nu beschikt Utrecht over een heuse universiteitswinkel in de binnenstad. In de opbouwfase is Letteren-alumna Marleen Koliijn verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van de winkel aan de Drift 13.

Ze is, zoals ze het zelf formuleert, tegen deze baan 'aangelopen'. Marleen Koliijn behaalde in februari 1997 haar doctoraaldioma Algemene Letteren, specialisatie Kunstbeleid en Management. Via via kwam ze op de Drift terecht. "Het spreekt me aan. Eigenlijk wilde ik iets met kunstprojecten doen, maar dit kun je ook als een project beschouwen. Ik vond het leuk iets nieuws op te zetten, je weet niet wat er uit komt. Het werk is afwisselend en je bent heel zelfstandig bezig." Ze besliste mee over de inrichting van de winkel, waar rode vloerbedekking en gele kozijnen naar de universiteitskleuren verwijzen.

Landkaarten

Voor Marleen is de winkel zelf slechts een klein onderdeel van haar dagelijkse werkzaamheden. Ze legt contacten binnen de universiteit, onder meer met faculteiten, en zoekt geschikte leveranciers. Met forse kortingen hoopt ze voor de start van het nieuwe academische jaar de oude producten de deur uit te hebben. Intussen wordt er hard gewerkt aan een nieuwe collectie, waaronder oorbellen en door de vakgroep Kartografie aan-

geleverde landkaarten. Traditionele relatiegeschenken, zoals flessen wijn, zijn ook in het pakket opgenomen. "Er komt meer bij kijken dan ik ooit had gedacht", bekent ze. Hoewel Marleen tijdens haar studie een cursus projectmanagement heeft gevolgd, zijn merchandising en het beheer van een winkel geheel nieuw voor haar.

Meer van pas komen de ervaringen uit haar nevenactiviteiten. Marleen is enkele jaren actief geweest binnen de Europese studentenvereniging AEGEE. Ze organiseerde congressen, verrichtte commissiewerk en zat gedurende 1993-1994 in het bestuur van de afdeling Utrecht. Op deze manier leerde ze de universiteit een beetje kennen, ook omdat het college van bestuur in de commissie van aanbeveling van AEGEE zit. "Door mijn bestuurservaring weet ik nu instellingen en bepaalde personen binnen de universiteit beter te vinden."

Ook haar stage bij reclamebureau J&B&P was nuttig. "Dat bureau begon een kunstproject voor relaties. Ik heb dat opgezet, de mailing verzorgd, de financiële kanten geregeld, filmdagen en exposities georganiseerd. Heel leerzaam, vooral omdat ik het allemaal zelf moest regelen."

Tot het einde van dit jaar is de oud-Letteren-studente aan de universiteitswinkel verbonden. Wat er daarna gebeurt, weet ze nog niet. Uiteindelijk wil Marleen toch meer doen met haar specialisatie Kunstbeleid en Management. Ooit hoopt ze voor zichzelf te beginnen. "Advieswerk in de kunstfeer, dat lijkt me wel wat." (NP)

Voor het assortiment van de universiteitswinkel zie *Illustrzake*, pagina 14.

'Trading places' met ministerie

Bij de faculteit Sociale Wetenschappen ging in augustus een uitwisselingsproject van start met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Prof. D.A.N.M. Kruijt, hoogleraar ontwikkelingsvraagstukken, werkt een dag per week op het ministerie, terwijl ambtenaar dr. A.P.R. Visser lesgeeft op de universiteit.

"Op een gegeven moment krijg je de kriebels: op het ministerie verlang je naar verdieping en omgekeerd verlang je op de universiteit naar de praktijk van de ambtenarij, naar beleidsbeïnvloeding." Rob Visser, hoofd afdeling Armoede, Analyse en Beleid (DSI-AB) op het Ministerie van Buitenlandse Zaken, legt uit waarom de uitwisseling zo aantrekkelijk is voor beide werkgevers. "Dirk Kruijt weet veel meer van Latijns-Amerika en 'micro'-kredietverstrekking, en ik ben meer gespecialiseerd in milieu, armoede en institutionele zaken. Zo

brengt Dirk kennis in die nauwelijks voorhanden is bij het ministerie, en vice versa."

Kruijt: "Bovendien: studenten vragen erom. Na hun afstuderen komen de meesten terecht in beleidsfuncties of bij de overheid. In hun derde jaar gaan ze zoeken naar een praktijkgerichte stage. Rob Visser komt met zijn collega's aan deze behoefte tegemoet."

Multidisciplinair

De contacten tussen Kruijt en Visser gaan terug tot de jaren zeventig. Kruijt was toen als consultant verbonden aan het ministerie, terwijl Visser, in dienst bij het ministerie, veel taken deed op het raakvlak tussen beleid en wetenschap. Destijds is het idee geopperd om van functie te wisselen, maar dat is toen niet gelukt.

Volgens Visser was de tijd er niet rijp voor. De universiteit was niet multidisciplinair ingesteld en had te weinig oog voor beleidsbeïnvloeding. Dat is nu veranderd: "Tegenwoordig zie je dat

het verschil tussen maatschappelijke instellingen steeds kleiner wordt. De vraag is alleen: hoe krijg je multidisciplinair denken verankerd in instituties?" Met deze uitwisseling hoopt men hier een beter inzicht in te verkrijgen. Kruijt: "Vanaf de jaren negentig is de invloed van de 'internationalisering' goed te merken. Voorheen keek men te gekoerd naar ontwikkelingsvraagstukken, zonder rekening te houden met de context. Men heeft nu vooral aandacht voor armoede als globale structuur, waarop veel externe factoren (zoals het economische en politieke beleid) van invloed zijn. Je kunt niet meer zeggen: dit is de oorzaak van armoede, dus dit moeten we oplossen. Er speelt zo veel mee, het moet van alle kanten bekeken worden."

Diesel

Er is en blijft een groot verschil tussen de universiteit en de ambtenarij. Visser: "We zijn net als in een huwelijk afhankelijk van elkaar.

De ene dag ben ik de baas van Dirk, de andere dag ben ik zijn 'knecht' - bij wijze van spreken. Bovendien is er een groot cultureel verschil. Ambtenaren stippelen beleid uit, en zijn alleen geïnteresseerd in de aanbevelingen die onderzoekers doen. Wetenschappers gaat het niet om het eindresultaat, maar om de feiten. Zij kunnen jaren aan een onderzoek werken, terwijl de ambtenaar onder tijdsdruk staat."

Kruijt: "Academisch werk is als een diesel; je start langzaam, er gaan weken overheen om de machine op volle toeren te laten draaien." Toch voorzien de heren geen al te grote problemen. "Je moet niet al te hoge verwachtingen koesteren, dan loopt het mis", zegt Visser. "Je wordt toch beperkt door die ene dag per week. Het nadruk zal gaan liggen op de grote lijnen." (PV)

Op het snijpunt van oost en west Oude geschiedenis leidt vooral op voor de wetenschap

Vakgenoten

Docent en afgestudeerde over elkaar, de opleiding en de arbeidsmarkt

Heleen Sancisi-Weerdenburg (1944) is hoogleraar oude geschiedenis aan de Letterenfaculteit. Haar voormalige student Sander Evers (1970) heeft voor zichzelf een onderzoekplaats gerealiseerd aan 'Brasenose College' in Oxford. Over de kansen voor afgestudeerden in een prachtige discipline.

Heleen Sancisi-Weerdenburg

Sander heeft Leonidas-bonbons meegenomen, maar beklemtoont dat die keuze niets te maken heeft met zijn vak. Heleen serveert koffie. Aan de wand van haar huiskamer in Oudwijk nabij het Wilhelminapark hangt een gravure van de klassieke Perzische stad Persepolis. "Perzië, dat is mijn stek", zegt ze. "Ik heb nooit iets van vakgrenzen begrepen. De mainstream van oudheidonderzoek betreft de Grieken en Romeinen. Maar toen ik in 1964 in Den Haag een tentoonstelling zag over Perzische kunst, was ik verkocht. Dat snijpunt van de oosterse en westerse cultuur en de enorme afwisseling in die kunst fascineerden me. Ik ben toen Perzische archeologie gaan doen in Gent en was de eerste Leidse student die een buitenlands bijvak deed. Want eigenlijk studeerde ik in Leiden geschiedenis, met als specialisatie oude geschiedenis. Daar ben ik afgestudeerd op Griekse bronnen over de Perzische geschiedenis en dat is later ook mijn dissertatie-onderwerp geworden."

Is voor een buitenstaander de bestudering van Grieken en Romeinen al een enigszins excentrieke activiteit, studie naar de Perzen moet dat toch helemaal zijn. Heeft de hoogleraar aan de borreltafel niet veel uit te leggen? "Aan de lopende band", veert Sancisi-Weerdenburg op uit haar zwart-leren driezitter. "Voor de meeste mensen is niet duidelijk dat China en het Inca-rijk niet onder oude geschiedenis vallen, en soms zien ze het verschil niet met archeologie. Vroeger moest je aan studenten uitleggen waar het allemaal goed voor is. Dat is de laatste jaren gelukkig minder, maar zo rond 1975 studeerde iedereen geschiedenis om de wereld te verbeteren, en daartoe kon je met de oudheid weinig. Nu is er ook buiten de universitaire wereld grote belangstelling voor de klassieke oudheid."

Geschiedenis lijkt nog steeds een vak dat opleidt voor de werkloosheid. Is op de arbeidsmarkt wel duidelijk wat historici kunnen? Heleen: "Historici duiken in allerlei sectoren van de maatschappij op. Maar het is niet eenvoudig om als historicus aan de bak te komen, dat staat buiten kijf. In mijn tijd werd vrijwel iedereen leraar, maar als je nu docent wilt worden ga je naar het hbo. De band vwo-wo

is verdwenen en zou weer hersteld moeten worden. Universitaire geschiedenis is nog te zeer een voorbereiding op wetenschappelijke werkzaamheden. Maar dat is slechts voor een klein groepje weggelegd. Het zou goed zijn om variatie in vaardigheden en technieken aan te bieden."

Is het de taak van docenten zich te bekommeren om het beroepsperspectief van hun afgestudeerden? "Het is je taak om de studerende zicht te laten krijgen op zijn of haar eigen kwaliteiten", aldus Heleen. "Onze afdeling is klein en biedt veel mogelijkheden. Omdat je iedereen redelijk goed kent, kun je ook beter sturen: 'zou die stage niets voor je zijn?', 'zou je niet toch het onderwijs in willen?' of 'is dat scriptie-onderwerp niets voor jou?'. Ook sturen we graag studenten, zoals Sander, via ons netwerk naar buitenlandse collega's." "Maar docenten moeten niet de verantwoordelijkheid van studenten overnemen", vervolgt Sancisi ineens fel. "Dat gebeurt al te veel. 'Och, arme student, gisteravond doorgezakt en toen je poes ziek thuis aangetroffen...' Niks ervan! Deadlines zijn deadlines! Ik heb mij met die attitude bij jongerejaars niet populair gemaakt. Maar ik ben er niet voor om aardig en belangstellend te informeren naar de gezondheidstoestand van de poes. Te laat op college? Dan kom je er niet meer in! Als je het écht belangrijk vindt, ben je wel op tijd. Dat is de eigen verantwoordelijkheid van studenten."

Sander Evers

Sander herinnert zich die felheid van de docent Sancisi-Weerdenburg, maar zonder nare bijmaak. "Ik betaal een deel van mijn onderzoek met lesgeven aan 'undergraduates' in Oxford. Aan zo'n college wordt gewerkt met tutoren, in een verhouding van één op één. Elke week bespreekt de tutor met zijn student een essay dat die laatste heeft geschreven. Zeer intensief onderwijs, waarbij smoesjes niet mogelijk zijn. Als de poes ziek is betekent dat een nacht doorwerken en desnoods maar met een smal-bleek gezicht naar de werkgroep gaan. Ik vind dat een ideaal onderwijssysteem."

"In mijn tweede jaar moest ik een werkstuk bij Heleen inleveren", vervolgt Sander. "Ik had er hard op gewerkt en wilde het hoogstpersoonlijk bij haar afgeven. In een namaak Achterhoekse accent zei Heleen toen: 'Je had het ook in m'n postvakje kunn' gooien'. Dat was een koude douche, maar voor het overige was ik bijzonder tevreden over haar colleges. Ze was slecht met jaartallen, maar ik heb er veel opgestoken."

Vóór zijn afstuderen in 1995 was Sander al visiting student in Oxford, waar hij werkte aan een onderzoek naar het lokale bestuur in de steden van Romeins Afrika in de late Oudheid. "Behalve over die bestuurders – bisschoppen en patronen – kwam ik ook informatie tegen over de positie van het gewone volk, het plebs. Daar was nog weinig onderzoek naar

Heleen Sancisi-Weerdenburg en Sander Evers: vakgenoten in de oude geschiedenis.

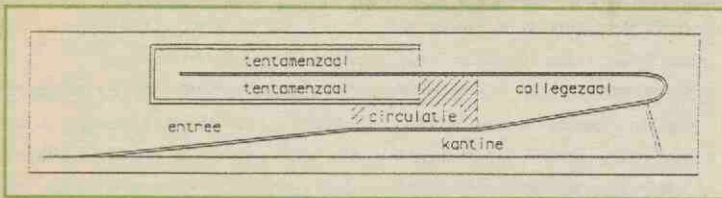
gedaan, dus toen ik na mijn afstuderen de kans kreeg in Oxford een 'Dphil' (wat elders een PhD wordt genoemd) te halen, ben ik met dat onderwerp doorgeslagen. Het gaat bij Romeins Afrika om het tegenwoordige Tunesië, Libië, Algerije en Marokko, waarvan ik de periode 250 tot 400 bestudeer. Om de bronnen te bestuderen – bijvoorbeeld de geschriften van Cyprianus, die van 248 tot 258 bisschop van Carthago was, of de teksten van Augustinus uit het einde van de vierde eeuw – moet ik veel reizen. Onlangs ben ik zes weken in Tunesië geweest; in het Vaticaan bevinden zich nogal wat geschriften, evenals in Aix-en-Provence. Voor de boeken kan ik uitstekend terecht in de Bodleian Library in Oxford, één van de beste wetenschappelijke bibliotheken." Drie maal per jaar keert Sander terug naar zijn Achterhoekse geboortedorp Ulft: met Kerstmis, met Pasen en met de kermis, die in de zomervakantie valt. "Ik was in Ulft dorpsorganist, en als ik er nu kom kruip ik weer terug in die functie. De Engelsen lijken op de Achterhoekers: dezelfde humor, hetzelfde relativeringsvermogen en dezelfde muzikale belangstelling. Ik zing in Oxford in het Bach Choir en in het

Brasenose College Choir. Ook met muziek verdien ik geld voor mijn onderzoek: ik verzorg in Oxford een poëzie- en zangavond en een orgelrecital voor Amerikaanse zomerstudenten." Een bezoek aan Utrecht is vast bestanddeel van Sanders terugkomst naar Nederland. "De afdeling oude geschiedenis kent een gezellige sfeer. En er wordt hard gewerkt. Stages waren in mijn tijd nog niet zo gebruikelijk, maar ik herinner me dat ik een hele zomer heb meegedaan met opgravingen op het Domplein. Daar is toen niets nieuws uitgekomen; het was wel een leuke ervaring."

Armand Heijnen

Faculteit Letteren (bron: Jaarverslag 1996)

studenten	4101
afgestudeerden	824
promoties	32
medewerkers	531
(van wie 355 wetenschappelijk)	

Dwarsdoorsnede Educatorium.

Het 'ei'.

IJzeren wapingsnet.

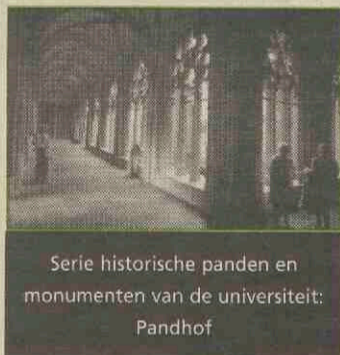
den. Het dak is beperkt tot 20 centimeter waardoor het ijzeren wapingsnet niet helemaal door de betonlaag bedekt wordt en in de collegezaal zichtbaar is. Een andere unieke constructie is te zien in de kleine collegezaal aan de zuidkant. Achter in deze rechthoekige zaal is een groot houten 'ei'. Dit ei, gemaakt door een botenbouwer, dient als projectieruimte. Het ei heeft een eigen sfeer, maar vormt tegelijkertijd een onderdeel van de architectuur. Minister Ritzen verricht op 20 oktober de officiële opening van het Educatorium. Vanaf die tijd is het gebouw vrij te bezoeken. Studenten verzorgen op afspraak rondleidingen, maar bezoekers kunnen het gebouw ook zelf verkennen aan de hand van een folder met een overzicht van het gebouw en de belangrijkste architectonische wetenswaardigheden. Deze folder is vanaf 8 oktober verkrijgbaar bij het Communicatie Service Centrum van de Universiteit Utrecht, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht, (030) 2533550.

Universiteit Vrij van Nut zal een weekend in november zijn, over Idealisme. Nu gaat de Universiteit Vrij van Nut haar activiteiten uitbreiden met een nieuw initiatief: het **Nehemia-project**. Nehemia Grew leverde het motto van de Universiteit Vrij van Nut: 'Wie op de Sterren schiet zal ze nooit bereiken, maar komt er dichterbij dan wie op Appels mikt'. Het initiatief heeft tot doel (oud-)docenten te verzamelen, die een grensoverschrijdend thema met een kleine groep studenten stevig willen uitpeuren. De studenten worden door de Universiteit Vrij van Nut geselecteerd op basis van hun behoefte en capaciteit om zich het academisch denken eigen te maken. Docenten brengen zelf het onderwerp aan, dat in een door de studenten en docent onderling vastgesteld aantal bijeenkomsten wordt behandeld. De Universiteit Vrij van Nut coördineert, en garandeert het

niveau van studenten en docenten. Deze opzet heeft afgelopen voorjaar al met goed gevolg proefgedraaid, maar het Nehemia-project blijft vooralsnog experimenteel van karakter. De Universiteit Vrij van Nut roept (oud-)docenten en mogelijk ook andere lezers van Illustrer op zich aan te melden voor het Nehemia-project. Informatie: dr. Frits Bienfait (stichtingsbestuur, (030) 2322528) of Sanne Tromp (student bestuurslid, (030) 2721533).

Afscheid Van Ginkel

Op 8 september j.l. is tijdens de opening van het academisch jaar afscheid genomen van rector magnificus prof. dr. J.A. van Ginkel. Van Ginkel heeft per 1 september de functie aanvaard van rector van de United Nations University in Tokio. Tijdens de bijeenkomst in de Domkerk hebben de volgende sprekers het woord gevoerd: prof. dr. M.A.R. Dias (directeur hoger onderwijs van Unesco), prof. dr. J. Bricall (president van de Association of European Universities (CRE)), jhr. ir. R.J. de Wijkerslooth de Weerdesteyn (directeur-generaal Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen), mr. I.W. Opstelten (burgemeester van

Serie historische panden en monumenten van de universiteit: Pandhof

Utrecht) en drs. J.G.F. Veldhuis (voorzitter college van bestuur). De redes zijn gebundeld tot een boekje dat verkrijgbaar is bij het Communicatie Service Centrum van de Universiteit Utrecht, (030) 2533550.

Sociaal Cultureel Centrum De Uitwijk

Dit najaar starten er diverse Uitwijkcursussen. Alumni kunnen tot één jaar na afstuderen deelnemen aan de cursussen tegen studententarief (studentnummer meenemen!). Op het programma staan: Clownerie, Latijns-Amerikaanse cultuur, ontwerpen, yoga, keramiek, architectuur, boekbinden, kartonnage, druktechnieken, typevaardigheden, kleurenfotografie, handschriftverbetering, inleiding kunstgeschiedenis, fotografie, filosofie inleiding, tekenen/diverse technieken, portrettekenen/schilderen, mens/dier filosofie-thema, e.h.b.o., olieverfschilderen, inleiding filosofie, kalligrafie, filmgeschiedenis, acrylschilderen, kleding maken, filmanalyse, aquarel, grafische technieken, portretboetsen, modeltekenen, landschaptekenen,

introductiecursussen etc. De cursus-informatiemarkt is op dinsdag 23 september 1997, 13.30-14.30 uur en 16.00-18.00 uur, hal Transitorium I, Leuvenlaan 21, De Uithof. Er zijn een aantal kennismakingslessen. De cursussen vinden in De Uithof plaats tussen 11.00 en 21.00 uur. Inschrijving bij de Uitwijkbalie vanaf 5 september. De cursussen starten eind september/begin oktober. Het cursusrooster is af te halen in alle gebouwen van de universiteit, bibliotheken en andere culturele instellingen. De Uitwijk is iedere werkdag geopend van 9.30 tot 18.00 uur en is te bereiken met alle bussen richting het AZU, uitstappen halte Transitorium II / Educatorium. Op dinsdag (13.00 uur) en woensdag (15.00 uur) worden er films worden vertoond in de Blauwe zaal, Transitorium I. De toegang is gratis. Sociaal Cultureel Centrum De Uitwijk, Universiteit Utrecht, Transitorium I (naast het Educatorium), Leuvenlaan 21, 3584 CE Utrecht, (030) 2533402, e-mail: uitwijk@pobox.ruu.nl, http://www.ruu.nl/Uitwijk

Universiteitswinkel

In de nieuwe Universiteitswinkel op de Drift en in het Informatiecentrum Bestuursgebouw op De Uithof zijn de volgende UU-artikelen verkrijgbaar:

Sweater (rood/blauw)	f 47,50
T-shirt (groen/blauw/grijs/rood/wit)	f 25,00
Rugzak (blauw/groen)	f 25,00
Poloshirt (wit/blauw)	f 40,00
UU-das (blauw met faculteitskleuren)	f 37,50
Zilveren manchetknopen	f 75,00
Zilveren damesspeld	f 45,00
Paraplu (blauw/groen)	f 20,00
Parkerpen (blauw)	f 17,50
Congresmap (groen/blauw)	f 10,00
Set van 3 golfballen	f 22,50
CD Diergeneeskunde - 'De Dichter is een Koe, géén Varken'	f 25,00
CD Gert Oost - Gert Oost bespeelt de orgels van de Universiteit Utrecht	f 25,00
CD Utrechts Studenten Koor en Orkest (USKO) - 'Cantica Artis'	f 25,00
CD Utrechts Studenten Concert - Brahms	f 17,50
CD Utrechts Studenten Concert - Mahler	f 22,50
Boek 'Tussen Ivoeren toren & grootbedrijf.	
De Utrechtse Universiteit, 1936-1986' - H.W. von der Dunk	f 35,00
Boek 'Voices of the Canal' - E. Besamusca (ed.)	f 15,00
Boek 'Ook al voelt men zich gewond' - S. van Walsum	f 17,50
Domkaars (klein)	f 17,50
Domkaars (groot)	f 27,50
Wereldkaart (1622) - P. van den Keere *	f 25,00
Kaart van Holland (1608) - W. Janszoon Blaue *	f 25,00
Historische plattegrond van Utrecht - A. van Vianen *	f 25,00
Utrecht wandelroute cassette	f 14,50
Utrecht fietsroute cassette	f 14,50
Walkman	f 15,00
Monumentengids 'Aula en Pandhof'	f 9,50
Set van 5 ansichtkaarten van historische panden en monumenten van de universiteit	f 5,50

* Uit de collectie van de vakgroep Kartografie

Universiteitswinkel, Drift 13, 3512 BR Utrecht, (030) 2536053/4/5, fax: (030) 2536010. Het Informatiecentrum Bestuursgebouw, Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht. Het is ook mogelijk de artikelen te bestellen.

Kennismakingskorting

Bij inlevering van deze bon in de Universiteitswinkel of het Informatiecentrum in het Bestuursgebouw krijgt u f 5,00 korting bij besteding van minimaal f 30,00 aan UU-artikelen.

Het is ook mogelijk artikelen te bestellen met deze kortingsbon. Vul onderstaande gegevens in en stuur de bon naar: De Universiteitswinkel, Drift 13, 3512 BR Utrecht. U kunt ook faxen naar (030) 2536010. Hieraan zijn wel verzendkosten verbonden.

naam _____

adres _____

postcode + woonplaats _____

telefoon _____

artikel _____

Deze bon is geldig t/m 30 november 1997

Bon

Berichten voor Illustrerzake kunt u vóór 29 oktober 1997 sturen naar de redactie. Adres zie colofon, pagina 18.

Algemeen

Utrechtsch Studenten Concert

Op donderdag 3 december geeft het Utrechtsch Studenten Concert onder leiding van Bas Pollard in Muziekcentrum Vredenburg te Utrecht zijn najaarsconcert. Wederom heeft 's lands oudste symfonieorkest gekozen voor een uitdagend en afwisselend programma. De avond wordt geopend met de vrolijke ouverture 'Le carnaval romain' van Berlioz. Vervolgens zal de jonge sopraan Annette de Rosario soleren in de schitterende 'Vier letzte Lieder' van Richard Strauss. Na de pauze kunt u luisteren naar de sprookjesachtige, oriëntaalse klanken van Rimsky-Korsakovs 'Sheherazade', gebaseerd op de wereldberoemde sprookjes van Duizend-en-één-nacht. Het concert begint om 20.15 uur. Kaarten kosten f 17,50/ f 12,50 (U-pas, Pas 65).

De Salon Utrecht

'Het juk van de vrije tijd', 'jongeren-cultuur', 'de strijkstok van de goede doelen', 'de kracht van het beeld', 'kicks for living' en 'het imago van de stad Utrecht'. Dit zijn de onderwerpen die, onder voorbehoud, aan bod zullen komen in de nieuwe reeks debatten van De Salon. In oktober 1997 gaat alweer het zevende seizoen van De Salon Utrecht van start. Het vorige jaar heeft inhoudelijk goede discussies opgeleverd met een hoog informatief gehalte. Thema's als 'forever young, over oud in de toekomst', 'de uitverkoop van de reclame', 'de comeback van god' en 'schoonheidsidealen' trokken volle zalen in het Polman's huis. Ook over aandacht van de pers heeft De Salon niet te klagen gehad. Elke derde zondag van de maand, van oktober tot en met april, is er een Salon. In het najaar van 1997 vinden de debatten plaats op 19 oktober, 16 november en 21 december in het Polman's Huis (hoek Keistraat/Jansdam) in Utrecht. Het debat begint om 14.30 uur, de zaal is open vanaf 14.00 uur. Reserveren wordt aanbevolen. Aan de hand van drie of vier pittige stellingen komen de thema's aan bod. Enkele panelgasten brengen de discussie op gang, waarna het publiek alle ruimte krijgt om mee te debatteren. Dit alles onder leiding van één van de presentato-

ren: Paul Schnabel, hoogleraar geestelijke gezondheidszorg en Marcel Hulspas, redacteur van Intermediair en hoofdredacteur van Scepter. André Klukhuhn, hoofd van het Bureau Studium Generale van de Universiteit Utrecht, leidt het debat in met een gesproken column. Vooraf en in de pauze is er een muzikaal intermezzo. Voor meer informatie en reserveringen: De Salon Utrecht, Postbus 80125, 3508 TC Utrecht, (030) 2533708, e-mail: salon@bur.ruu.nl.

Studium Generale

Het Studium Generale organiseert in het najaar 1997 de volgende lezingenseries: 'Geleerd in Utrecht', 'Descartes, Spinoza en Nederland in de vroege Verlichting', 'Lessen uit Srebrenica. Nederland en internationale vredesmissies', 'Wetenschap in de toekomst' en 'Duurzame ontwikkeling: opbouwen of uitknijpen?'

► Geleerd in Utrecht

Wie kent in Utrecht niet het Wentgebouw, het Minnaertgebouw of het Pompe Instituut? Namen waarachter bekende Utrechtse wetenschappers schuilgaan die in de eerste helft van de twintigste eeuw hun sporen verdiend hebben en internationale bekendheid genoten. Door de vernoemingen blijven hun namen voortleven, maar wie weet nog welke vernieuwende ideeën ze hadden en welk baanbrekend onderzoek ze verricht hebben? Om te weten te komen of hun gedachtengoed tegenwoordig nog een rol van enige betekenis speelt, zijn we op zoek gegaan naar leerlingen en volgelingen van een aantal opmerkelijke Utrechtse wetenschappers in verschillende vakgebieden. Voor de lezingen is een selectie gemaakt uit een aantal vertegenwoordigers uit de alfa-, bèta- en gamma-wetenschappen. Dr. Rob Visser behandelt op 29 oktober de beroemde plantkundige Friedrich Went (1863-1935), die in 1896 hoogleraar plantkunde werd in Utrecht en baanbrekend onderzoek gedaan heeft naar groei en beweging bij planten. Criminoloog dr. Theo Buiting bespreekt op 5 november de theorieën van Willem Pompe. Hij was

van 1928-1963 hoogleraar criminologie aan de Universiteit Utrecht, waar hij in 1934 het Criminologisch Instituut oprichtte, nu het Willem Pompe Instituut. Hij maakte deel uit van de zogenoemde Utrechtse School, een groep pedagogen (Langeveld), juristen (Pompe), psychiaters (Rümke, Baan) en criminologen (Kempe, Pompe), die het centrum vormden van de noodzakelijk geachte 'geestelijke wederopbouw' van het naoorlogse Nederland. Ze had grote invloed op talloze ontwikkelingen in strafrecht, psychiatrie, onderwijs en maatschappelijk werk tot ver in de jaren zeventig.

Wie herinnert zich nog de fysioloog/psycholoog Frederik Buytendijk (1887-1974), die in 1946 hoogleraar algemene theoretische psychologie werd en na zijn emeritaat in 1957 nog van 1964-1966 in Utrecht gedoceerd heeft? Op 12 november haalt zijn leerling professor Piet Vroon herinneringen aan hem op. Professor Cees de Jager vertelt op 19 november over zijn leermeester Marcel Minnaert (1893-1970), die van 1937-1963 hoogleraar sterrenkunde was en directeur van de Sterrenwacht. Op onderwijskundig gebied zijn zijn handzame boekjes over 'de Natuurkunde van het vrije veld' beroemd geworden. Op 26 november spreekt professor Jan Verhoef over de bacterioloog Christiaan Eijkman (1858-1930) die, in zijn onderzoek naar de ziekte beriberi, in 1929 de Nobelprijs won (gedeeld met F.G. Hopkins) voor zijn ontdekking van het antineurische vitamine. Hij heeft jarenlang in Nederlands-Indië gewerkt als directeur van het Laboratorium voor bacteriologie, het latere Eijkman-Winkler Instituut. Van 1898-1929 was hij hoogleraar hygiëne aan de Universiteit Utrecht. Als meest recente illustere wetenschapper zal Maartje Draak op 3 december besproken worden door professor Wim Gerritsen. Maartje Draak, in 1908 geboren, was hoogleraar Middelnederlands en Keltisch, wier publicaties over de vroegmiddeleeuwse Ierse cultuur en de Middelnederlandse letterkunde nog steeds internationale faam genieten. Vanaf oktober is in het Universiteitsmuseum de tentoonstelling 'Geleerd in Utrecht' te bezichtigen (zie onder Universiteitsmuseum). De lezingen vinden plaats in het Academiegebouw, Domplein 29,

Utrecht, om 20.00 uur precies. Informatie Studium Generale: (030) 2532436.

Universiteitsmuseum

Dit najaar zijn twee wisseltentoonstellingen te bezichtigen in het Universiteitsmuseum aan de Lange Nieuwstraat.

Corpora Nova (t/m 2 november) neemt de bezoeker mee naar de wonderbaarlijke wereld van ons lichaam. Door middel van preparaten, modellen, interactieve opstellingen en prachtige foto's kunt u kennis maken met het functioneren van het eigen lichaam. De tentoonstelling omvat vier thema's: voortplanting en groei; beweging; voeding, energie en transport; zenuwstelsel en zintuigen.

Geleerd in Utrecht (vanaf oktober) gaat over het universitair onderwijs in de negentiende en begin twintigste eeuw. In deze periode verandert veel. Er komt een einde aan de overheersende invloed van de kerk en het Latijn verdwijnt als universitaire taal. De universiteit richt zich meer op de mens, de natuur en de maatschappij. Het experiment en de eigen waarneming gaan een belangrijke rol spelen. Vanaf 1815 worden belangrijke verzamelingen aangelegd voor het onderwijs, met name in de exacte vakken. Zo ontstond de bekende Bleuland-collectie met anatomische en zoölogische preparaten, archeologische collecties,

Museumtuin aan de Lange Nieuwstraat.

een veelheid aan microscopen en meetinstrumenten en de natuurkundige maten en gewichten uit de Van Swinden-collectie. Het Universiteitsmuseum ligt in het Museumkwartier Utrecht. Bezoekadres: Lange Nieuwstraat 106, Utrecht. Info-lijn: 030-2538007. Openbaar vervoer: buslijn 2 en 22 vanaf Utrecht CS, halte WKZ. Vanaf Utrecht CS 15 minuten lopen door de oude binnenstad. Open: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-17.00 uur; zaterdag, zon- en feestdagen

van 13.00-17.00 uur. Gesloten: maandag, nieuwjaarsdag, 1ste paasdag, koninginnedag en 1ste kerstdag. Entreprijzen: volwassene f 7,-, tot 18 jaar f 3,50, studentenkaart, pas 65+, CJP, U-pas 50% korting. Museumjaarkaart gratis, groepstarief f 3,50 pp (minimaal 10 personen).

Educatorium

Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan het Educatorium, het nieuwe onderwijsgebouw in De Uithof. Het Educatorium, ontworpen door Rem Koolhaas, is gelegen aan de Leuvenlaan en staat in directe verbinding met Transitorium I en het Willem C. van Unnikgebouw (voorheen Transitorium II). Het gebouw beschikt over twee grote collegezalen, drie tentamenzalen en een kantine. Verder zijn in het gebouw diverse pauzeruimtes en foyers te vinden. Het Educatorium zal gebruikt worden voor onderwijs, examens, culturele evenementen en wetenschappelijke bijeenkomsten.

In een gebouw met zoveel verschillende functies heeft de architect eenheid gebracht door het ontwerp te baseren op één continue lijn van gekromd beton (zie tekening). Deze lijn is het plafond van de kantine op de begane grond en de vloer van de twee collegezalen. Op deze wijze krijgt het gebouw unieke ronde, gebogen vormen waardoor tevens een soort beweging in de lucht gesuggereerd wordt. Dit gebogen volume ontmoet een volkomen rechthoekig systeem van tentamenzalen. Op de plek waar de twee volumes elkaar ontmoeten, komen de meeste looproutes van het gebouw samengangen, trappen en liften. Om de onafhankelijkheid van de verschillende functies tot uiting te brengen, heeft elke ruimte een eigen sfeer en constructie gekregen. Eén van de spectaculairste bouwconstructies is te zien in de grote ovale collegezaal aan de noordkant. Men wilde een ruimte zonder kolommen, maar dat hield wel in dat er een vrije overspanning van 20 meter gerealiseerd moest worden. Berekend werd dat hiervoor een betonlaag van 60 cm nodig was. Het ironische van deze constructie is dat de dikke laag vooral nodig is om het eigen gewicht te dragen. Om het dak wel de juiste capaciteit te geven, maar de betonlaag niet zo dik te maken, is een bijzondere oplossing gevon-

Intercultureel congres**'Where Cultures Connect'**

Op 3, 4 en 5 oktober vindt er in Amsterdam een internationaal congres plaats over interculturele communicatie en management. Het congres richt zich speciaal op studenten en afgestudeerden die geïnteresseerd zijn in communicatie in het interculturele werkveld. Het programma van de eerste twee dagen bestaat uit een zestal workshops (in het Engels). Onderwerpen als 'intercultural negotiation' en 'interculturalizing your (non-)profit organization' komen uitgebreid aan bod. Op de derde dag wordt het startsein gegeven aan het interculturele netwerk 'Young Sietar'. Dit netwerk is bedoeld om een brug te slaan tussen junioren en professionals in het werkveld. *Ben je geïnteresseerd? Neem dan contact op met Veronique (030) 2942054 voor meer informatie. Lijkt het je ook leuk om mee te organiseren aan dit congres neem dan contact op met Mirjam (030) 2318377.*

Architectuurcentrum Aorta

In het Architectuurcentrum Aorta (Achter de Dom 14) is tot en met 12 oktober de fototentoonstelling 'Uitzicht in Utrecht' te zien. De foto's zijn geselecteerd door Herman Hertzberger uit de collectie Utrechtse stadsfotografie van de Stichting Stedelijke Fotografie. *Informatie: Martine Bakker en Marly Schild (030) 2321686.*

Nederlandse Vereniging voor Azië en Pacific Studies

De Nederlandse Vereniging voor Azië en Pacific Studies (NVAPS) stelt zich ten doel de alfa- en gamma studies van Azië en de Pacific te bevorderen en de belangen te behartigen van ieder die zich met deze studies bezighoudt in Nederland en Vlaanderen. Het eerste congres van de NVAPS vindt plaats op 4 oktober 1997 in de Jaarbeurs in Utrecht. In de ochtend is er een plenaire discussie, terwijl in de mid-

dag parallelle sessies plaatsvinden. De middagsessies zijn deels gecentreerd rond het thema 'Mobiliteit in Azië en de Pacific', met onder andere workshops over 'de stad in Azië', 'commerciële netwerken', 'mobiliteit en gezinsvorming' en 'lokale perspectieven op toerisme'. Daarnaast zijn er twee discussie-sessies: een dialoog tussen mensen uit het bedrijfsleven en wetenschappers en een sessie getiteld 'freelance onderzoekers, tussen hobbyisme en ondernemerschap'. Hierin wordt gediscussieerd over de frictie tussen studie en arbeidsmarkt en de mogelijkheden en moeilijkheden, die de afgestudeerde ondervindt die zonder academische werkkring zijn/haar expertise betreffende Azië/Pacific wil uitbouwen en benutten. Gestreefd wordt naar de oprichting van een freelancers-netwerk binnen de NVAPS. *Inlichtingen over de vereniging en het congres zijn te verkrijgen bij het secretariaat: Postbus 131 2300 AC Leiden, (071) 5274138, fax (071) 5272632, email: nvaps@rullet.leidenuniv.nl.*

Jaarverslag 1996

Er is een tijd van zaaien en een tijd van oogsten. Dat geldt ook voor het universitaire bedrijf. In deze beeldspraak mag het jaar 1996 voor de Universiteit Utrecht gerust een oogstjaar worden genoemd. Het kwaliteitsbeleid dat jaren geleden onder het motto 'kwaliteit op alle fronten' werd ingezet, wierp het afgelopen jaar vele vruchten af. Deze zomer is het Jaarverslag 1996 van de Universiteit Utrecht verschenen, met daarin een overzicht van de ontwikkelingen en gebeurtenissen van het verslagjaar. De uitgave spitst zich toe op de vier onderwerpen die in hoge mate de agenda bepalen: onderzoek, onderwijs, internationalisering en duurzame ontwikkeling. Ook is er aandacht voor de financiële positie van de universiteit. Het verslag is extern georiënteerd en bevat een toegankelijke selectie uit het officiële jaar-

verslag dat naar minister Ritzen van OC&W is gestuurd.

Tegelijk met het Jaarverslag 1996 is 'Perspectief 2010' verschenen, een toekomstschets waarin de missie van de universiteit en het profiel over vijftien jaar wordt getekend. *Lezers van Illuster kunnen het jaarverslag bestellen – zolang de voorraad strekt – bij de Universiteit Utrecht, afdeling BVI, postbus 80125, 3508 TC Utrecht, (030) 2534008.*

Kerngegevens UU 1996**Personeel (in personen)**

WP	2548
OBP	3474
Hoogleraren	366
Aio's	610

Eerstejaarsstudenten

voltijd	3934
deeltijd	425

Ingeschrevenen

studenten	22333
extraneï	651

Opleidingen

voltijd	58
deeltijd	13
interfacultaire opleidingen	6
lerarenopleidingen	18

Onderdelen

faculteiten	14
diensten	11

KNAW-erkende onderzoekscholen waarvan UU

penvoerder is	21
Dissertaties	350

Examens 1995/1996

propedeuse	3292
doctoraal	3497
beroepsexamens	391
lerarenbevoegdheden	161

Financiën (in miljoenen gulden)

Rijksbijdragen	581,7
Collegegelden	52,9
Overige eigen inkomsten	231,6
Personele lasten	569,8
Materiële lasten	252,3
Exploitatiesaldo	44,1
Balanstotaal	1010,2
Omvang algemene bedrijfsreserve + bedrijfsreserve onderdelen	201,3

Café Vanouds de Vriendschap

De redactie van illuster ontving per e-mail het volgende bericht: Studentenkroeg in illuster 7 gaat over café Vanouds de Vriendschap. Daarin staat dat er aan het interieur sinds de heer Mayr de kroeg van zijn zuster overnam, niets veranderd is. Mijn grootvader is van 1924 tot 1940 eigenaar van De Vriendschap geweest. Op een foto die ik van mijn grootouders heb, is te zien dat het interieur voor de oorlog nagenoeg hetzelfde was als nu. Uit de verhalen die ik gehoord heb, heb ik kunnen opmaken dat mijn grootvader zelf ook nauwelijks iets aan het interieur veranderd heeft toen hij in de jaren twintig de kroeg kocht. Toen mijn grootvader in 1940 overleed, is de vergunning op naam van mijn vader gekomen. Zijn naam, J.C.N. Ladrak, heeft tot in de jaren zestig op een geëmailleerd naambord van een groot formaat boven de ingang gehangen. Toen de wetgeving op het gebied van drankvergunningen gewijzigd werd, is het verwijderd. Ik meen me te kunnen herinneren dat een van de vaste bezoekers dat naambord als relikwie verworven heeft. De kans dat dat een lezer van illuster is, lijkt mij erg groot. Ik zou het heel leuk vinden om te weten wie dat is. *Hans Ladrak. Reacties graag naar de redactie van illuster.*

van de cursussen waar u zich voor inschrijft. Een standaardcursus van 160 studiebelastinguren ofwel 4 studiepunten kost f 286,-. Als u een 'pakket' van 40 of meer studiepunten in één keer koopt, betaalt u het zgn. instellingscollegegeld, te weten. f 2.575,-. Zo'n pakket is 3 jaar geldig. Vanaf eind oktober kunt u zich inschrijven voor cursussen in blok 3 (start 12 januari '98), blok 4 (start 16 maart '98) en blok 5 (start 18 mei '98). Wilt u meer weten? Vraag dan een of meer brochures aan met het aanbod van de verschillende opleidingen. Er zijn brochures van: Algemene literatuurwetenschap; Algemene taalwetenschap en Fonetiek; Arabische, Nieuwperzische en Turkse talen en culturen; Documentaire informatiekunde; Duitse taal- en letterkunde; Engelse taal- en letterkunde; Franse taal- en letterkunde; Geschiedenis en Mediëvistiek; Italiaanse taal- en letterkunde; Keltische talen en cultuur; Kunstgeschiedenis en archeologie; Muziekwetenschap; Nederlandse taal- en letterkunde; Portugese taal- en letterkunde; Spaanse taal- en letterkunde; Theater-, film- en televisiewetenschap; Vrouwenstudies. *U kunt de brochures bestellen bij het secretariaat van de studieadviseurs, (030) 2536285.*

Scheikunde**Alumnivereniging**

De faculteit Scheikunde gaat op korte termijn een alumnivereniging oprichten. Alle Utrechtse oud-scheikundestudenten worden van harte uitgenodigd zich aan te melden als lid van deze vereniging. De alumnivereniging zal zowel sociale als vakinhoudelijke activiteiten organiseren en twee maal per jaar een nieuwsbrief uitbrengen. De faculteit Scheikunde wil de

band met haar afgestudeerden verstevigen en hen de gelegenheid bieden onderlinge contacten met oud-studiegenoten te onderhouden. De faculteit zal alumni op de hoogte houden van ontwikkelingen in het facultaire onderzoek en onderwijs. Ook hoopt de faculteit in de toekomst een beroep te kunnen doen op de bij alumni aanwezige kennis en ervaring, bijvoorbeeld ten behoeve van loopbaanonderzoek, feedback op het onderwijs, bedrijfscontacten e.d. Sinds een jaar is een alumnicommissie actief. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de faculteit, de Utrechtse Scheikundige Studentenvereniging Proton en de oud-ledencommissie van Proton. Een van de taken van deze commissie is het samenstellen van een bestuur voor de alumnivereniging, bestaande uit alumni die ieder in een ander decennium (gerekend vanaf de jaren vijftig) aan de faculteit verbonden zijn geweest als student of promovendus. Op deze wijze wordt ernaar gestreefd alle generaties alumni in het bestuur vertegenwoordigd te krijgen. Het bestuur zal – in nauwe samenwerking met de faculteit en Proton – structurele activiteiten voor alumni gaan ontwikkelen. Binnenkort ontvangen alle alumni die bij de faculteit Scheikunde geregistreerd staan het eerste nummer van de nieuwsbrief 'Utrechts Destillaat' en een uitnodiging om lid te worden van de alumnivereniging. Voorlopig zullen alle geregistreerde alumni – leden en niet-leden – de nieuwsbrief ontvangen en uitgenodigd worden voor bijeenkomsten. Na enige tijd zullen de activiteiten vooral op de leden worden gericht en zal van de leden een (bescheiden) contributie worden gevraagd. Overigens blijven alle geregistreerde alumni in ieder geval het universitaire blad Illuster ontvangen.

Faculteiten

Geneeskunde**PHEPH**

Op zaterdag 28 maart 1998 zal er weer een **universiteitsdag** plaatsvinden. Op deze dag zal PHEPH, de alumnivereniging voor Medisch Biologen, voor alle alumni Medische Biologie een middagprogramma organiseren en speciaal voor PHEPH-leden een avondprogramma. Over de invulling van de dagdelen zal men via Illuster en via het PHEPH-Magazine op de

hoogte gehouden worden.

Voor informatie en aanmelding: Gina Bottger, Koningslaan 33, 3583 GD Utrecht, (030) 2520086, e-mail: G.Bottger@amc.uva.nl.

Letteren**Contractonderwijs**

Alle opleidingen van de faculteit Letteren bieden onderwijs voor contractanten aan. Dit biedt de mogelijkheid om tegen betaling (losse) cursussen uit het totale

onderwijsaanbod van de faculteit te volgen. Contractanten kunnen zich inschrijven voor één of meerdere cursussen, en ze kunnen ook per cursus of set van cursussen betalen. Als contractant volgt u onderwijs samen met de reguliere studenten. Aan het einde van de cursus kunt u een toets afleggen, waarmee u een certificaat kunt behalen.

De cursuskosten zijn gekoppeld aan het aantal studiebelastinguren (uitgedrukt in studiepunten)

Bent u oud-student of oud-promovendus van de faculteit Scheikunde, meldt u dan aan door middel van het formulier dat u binnenkort zult ontvangen. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met drs. Jos de Kooker, Bureau Faculteit Scheikunde, Postbus 80083, 3508 TB Utrecht, (030) 2533793, e-mail: j.a.dekooker@chem.ruu.nl.

Sociale Wetenschappen

Congres Advieswereld

Op dinsdag 18 november organiseert de congrescommissie van de Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen Alcmæon een Congres over de Advieswereld. Het motto van deze dag is 'een kijk in de praktijk'. Doelstellingen die centraal staan zijn: het op een interactieve manier kennismaken met adviestrajecten uit de praktijk op verscheidene deelgebieden en het, door interactief spel van publiek en gewaagde stellingen, ontlocken van een kritische discussie over de kwaliteit van advisering. De dag begint met een theoretische inleiding over de advieswereld en zal overgaan in een zestal workshops en een forum. Voorafgaand aan het congres wordt een wedstrijd uitgeschreven, waarin deelnemers zich kunnen inleven in de rol van organisatieadviseur. Deelnemende bedrijven zijn onder andere Berenschot BV, GTP, KPMG, Raad van Organisatie-Adviesbureaus en Coopers &

Lybrand. De publiciteit zal verzorgd worden door Bikker Communicatie. Wilt u meer informatie over deze dag hebben, dan kunt u contact opnemen met: Alcmæon, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht, (030) 2533200, e-mail: alcmæon@fsw.ruu.nl.

Alcmæon

Het nieuwe collegejaar is begonnen en ook de Utrechtse Faculteitsvereniging der Sociale Wetenschappen Alcmæon is weer van start gegaan. Het achtste bestuur is gekozen en de overdracht is in volle gang. Aan de vele commissies die onze vereniging rijk is, zijn dit jaar twee commissies toegevoegd, te weten Media en Communicatie en Onderwijs, Ontwikkeling en Opvoeding. Maandag 6 oktober aanstaande vindt de wisseling van het Alcmæonjaar plaats. Ook dit jaar zal weer een Alcmæonjaar worden met een grote verscheidenheid aan activiteiten. Dinsdag 23 september organiseert de commissie Arbeid, Organisatie en Management een lezing over assessment en woensdag 1 oktober staat de jaarlijks terugkerende Therapiedag op het programma. Naast reguliere therapieën als Psychoanalyse, Gedragstherapie en Rationeel-Emotieve Therapie biedt de commissie Gezondheid en Hulpverlening u deze dag een groot assortiment aan alternatieve therapieën aan. Naast de groots opgezette congressen en lezingen, organiseren wij

ook bedrijfsbezoeken, workshops en symposia, elk gekoppeld aan actuele, sociaal-wetenschappelijke onderwerpen. De voordelen van lidmaatschap op een rijtje: Om te beginnen ontvangt u vijf keer per jaar een sociaal-wetenschappelijk magazine, de Geestig. Hierin wordt

aandacht besteed aan actuele onderwerpen en onderzoeken, maar het ontbreekt ook zeker niet aan spannende teksten en columns. Verder wordt u door middel van nieuwsbrieven en folders op de hoogte gehouden van ons activiteiten-aanbod. Last but not

least kunt u tegen korting of geheel gratis deze activiteiten bezoeken. Voor slechts f 25,- bent u al begunstiger en steunt u een jonge, dynamische vereniging. Informatie: Alcmæon, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht, (030) 2533200, e-mail: alcmæon@fsw.ruu.nl.

Studentenleven

ESN

Erasmus Studenten Netwerk Utrecht viert op zaterdag 18 oktober haar 8e verjaardag met een groot (International) feest! Alle oud-ESNers en andere geïnteresseerden zijn van harte uitgenodigd. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de ESN-balie, ma. 19.00-21.00 uur en do. 16.00-18.00 uur in Parnassus, Kruisstraat 201, Utrecht, (030) 2538781.

Unitas

Op 20 oktober 1997 viert het dameszangcollege 'De Notenkraakers' van Unitas Studiosorum Rheino-Traiectina haar vierde Lustrum. Ook alle oud-leden zijn hiervoor uitgenodigd. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Unitas S.R. U kunt een brief sturen ter attentie van: De Notenkraakers, Lucas Bolwerk 8, 3512 EG Utrecht of bellen: (030) 2312962 of (030) 2333146 (Neeltje).

SIB

De Studentenvereniging voor Internationale Betrekkingen (SIB) organiseert op donderdag 30 oktober een lezing van de nieuwe ambassadeur van Zuid-Afrika in ons land, de heer Carl Niehaus. Hij zal zijn visie geven op de ontwikkeling van de democratie in Zuid-Afrika. Carl Niehaus studeerde in Johannesburg, alwaar hij zich in 1980 aansloot bij het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). In augustus 1983 werd hij met zijn toenmalige vriendin gearresteerd en schuldig bevonden aan hoogverraad. Hij werd veroordeeld tot vijftien jaar gevangenisstraf en zijn vriendin tot vier jaar. In de gevangenis trouwden ze. Niehaus pakte in de gevangenis zijn studie weer op en behaalde twee graden in de theologie. In maart 1991 werd hij vrijgelaten, waarna hij zijn werk voor het ANC op diverse terreinen voortzette. Zijn autobiografie is in Nederland verschenen onder de titel 'Vechten voor hoop'. Alle

oud-leden van SIB-Utrecht worden van harte uitgenodigd om bij deze lezing aanwezig te zijn. Tevens roepen wij alle oud-leden op om contact op te nemen met het secretariaat van SIB-Utrecht en zich aan te melden als reünist. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd, nietwaar? Ook andere belangstellenden zijn bij de lezing van de heer Niehaus van harte welkom. De lezing zal plaatsvinden op donderdag 30 oktober om 20.00 uur in zaal 0.24 van het Internationaal en cultureel centrum Parnassus, Kruisstraat 201 in Utrecht. Voor meer informatie kunt u het secretariaat van SIB-Utrecht op vele manieren bereiken: Telefonisch (030) 2532884, per post (Kruisstraat 201, kamer 2.04, 3581 GK, Utrecht), via e-mail (sib@fys.ruu.nl) of via Internet (www.fys.ruu.nl/~sib). De SIB: Steeds Interessantere Belevissen (met haar reünisten).

Aardwetenschappen

- Drs. G.M. van der Giessen
- Drs. R.F. Hartmans
- Drs. C.C.R. Ahlborn
- Drs. J.H.P. de Ceuster Maat
- Drs. H.J. Diependaal
- Drs. M.L. van Hoeve
- Drs. G. Klopman
- Drs. H.A. Marquering
- Drs. M.G.M. Reumers
- Drs. I.R.M.J. Verstralen
- Drs. M. ter Voorde
- Drs. M.H.M. Baeten
- Drs. L. Padmos
- M. ten Hove

Biologie

- C.K. Hemelrijk
- P.H.C. Knippenberg

- Drs. J.A. Jonis
- F.J. Kelling
- R. Leys
- Dr. R.J. Aerts
- Drs. W. Dijkman
- Drs. R.G. v.d. Most
- Drs. F.R. van Mourik
- Dr. C.O.M. van Hooff
- Drs. G.C.M. van de Veer
- Drs. A. Velders
- F.A. van Beek
- Drs. J.L. Dijkstra
- C.A. Nab
- Drs. J.J.S. Schenkels
- Drs. M.E. Veldhuyzen
- Dr. H.C. Bels-Koning
- Drs. E.W.M. Smeur
- Drs. Ema Smit
- Drs. R. Dulfer

- Drs. B.P.M. Specken
- W.N.M. Steenweg
- Drs. S. Visser
- Drs. F.A. Blommaert
- Drs. G.J. Bloot
- Drs. W.E. van Erp
- Drs. M. Stokman-Meeldijk
- J.V.M. Leger
- C.J.C. Boersma
- E.J.A. Pantus
- Drs. H.F. de Jong
- Drs. I. Brandenburg
- Dr. F.G.J. Poelma
- Drs. A. van Kooij
- Mr. L.A.A.H. Westbroek
- Drs. V.C.H.M. Broeders
- Drs. ing. W.J.C. Poelmans
- Drs. D.R. Roell
- Drs. C.G. Bogaard

- H. Steuten
- Drs. H.C. Boshuizen
- Drs. G.S.J. Botman
- Dr. R.A. Woutersen
- Drs. W.E.R. Rebholz
- Drs. F.M.A. Woutersen-van Nijanten
- Drs. I.M. v.d. Zee
- Drs. W.J. de Jonge

Godgeleerdheid

- Drs. T. van Bruggen
- Ds. D.J. Budding
- Ds. Cammeraat
- Ds. A. Cysouw
- Ds. C. van Duijn
- Ds. C. Evers
- Ds. G. van Goch
- Ds. J. van het Goor

- Ds. J.B. Kamp
- Ds. A.K. van Kooij
- Ds. J.P. Kraaijeveld
- Ds. M. van Manen
- Ds. J. van Oostende
- Ds. J.F. Oosterom
- Drs. Joh. Post
- Ds. H.J.J. Radstake
- Ds. K. de Ruiter
- Ds. D. Schreurs
- Mw. ds. M.W. Taalman-de Ruiter
- Ds. M. Treuren
- Ds. G.A. van de Weerd
- Ds. T. Zuidmeer

Letteren

- M.T.J. van Noesel
- Drs. A.H.A.T. Adams
- Drs. H.E. Alberts
- Drs. G.A.M. America
- Drs. R.G. van Andel
- Drs. P.J.L. Annotee
- Drs. J.B. Atteveld, geschiedenis
- Drs. E.M. van Baalen
- Drs. C.L.V. Baare
- Drs. C.G.M. Baijens, geschiedenis
- Drs. A.M. Bairati
- Drs. P.W. Balkenende
- Drs. B.J.P. van Bavel
- Drs. P. Beekman
- Drs. P.R.P. van den Berg
- Drs. E.C. van den Berg
- Drs. M. van den Berg
- Drs. J.M. van den Berg
- Drs. M.H.J.E. Bettonvil
- Drs. F.T. Beudeker
- Drs. A.B. van Beuzekom, alg. letteren
- Drs. S. Bierens de Haan
- Drs. G.J. van den Biggelaar
- Drs. S.H.J. Bijwaard
- Drs. P.E. Bitter
- Drs. G.C. Blijenberg
- Drs. H.M.C.W. Blom
- Drs. F. Bont
- Drs. J.C. Bos

Adreswijziging
Adreswijzigingen kunt u ook doorgeven via de elektronische postbus. Als u een e-mail met uw oude en nieuwe adres naar illuster@bur.ruu.nl stuurt, worden uw gegevens door ons verwerkt. Natuurlijk kunt u ook de gecorrigeerde adreswikkels kosteloos terugzenden naar het op de wikkels vermelde antwoordnummer.

- Drs. J.A. Bosma
- Drs. K.J. Bouwmeester
- Drs. E.M. van Boxem
- Drs. M.H.A. Braam
- Drs. A.J.E. Bramer
- Drs. C.M. van den Brink
- Drs. M. de Broekert
- Drs. J.C.M. de Brouwer
- Drs. A. Bruinekeel, geschiedenis
- Drs. M.G. Brunet
- Drs. E.C.H. de Bruyn
- Drs. C.A.J. Brvar, alg. letteren
- Drs. M.G. Buijs
- Drs. W. van Buiren
- Drs. A.M. Burm, alg. letteren
- Drs. M.L. van Buul
- Drs. W. Claassen
- Drs. F.J.M. Cuijpers
- Drs. D. van Dam
- Drs. R.J. Daselaar
- Drs. E.M. Dekkers
- Drs. M.K. van Delden
- Drs. A. Dijkstra
- Drs. G. van Dinter
- Drs. G. van Doorn
- Drs. A.R. van Driel
- Drs. M.A. Dumon Tak
- Drs. W.F. van der Eijk
- Drs. F.G. Evelein
- Drs. E.M. Feer
- Drs. S. Flipsen

- Drs. J.F.J. Franssen
- Drs. B.C.A. Gersjes
- Drs. S. Glimmerveen
- Drs. R.J.E. Goethart
- Drs. E.W. Goudappel
- Drs. C.M. Grootenboer
- Drs. F.G.M. van Heijningen
- Drs. A.H.J. Heikens
- Drs. J.E. Heikoop
- Drs. C. Held
- Drs. B.M. Helmers, alg. letteren
- Drs. A.M. Hendrixx
- Drs. A.M. Hoijer
- Drs. L.G. Hoksbergen
- Drs. A.I. Holtman
- Drs. M.J.M. Hoondert
- Drs. W.L.C. Janssen
- Drs. D.T.S. Hovinga
- Drs. E. van der Hulst
- Drs. C.L.A.M. Jacobs, alg. letteren
- Drs. J.E. Jansen
- Drs. J.D. Jansen
- Drs. W.L.C. Janssen
- Drs. A.L.J.M. de Jong, Nederlands
- Drs. L.H. de Jonge, geschiedenis
- Drs. B.M. Jurg, geschiedenis
- Drs. I.J.M. Jurriens
- Drs. C.I. de Keizer

Adres onbekend

Kent u één van deze alumni? Laat het ons weten!

De Universiteit Utrecht probeert haar alumnibestand steeds te verbeteren. Momenteel beschikken we over circa 65.000 goede adressen. Van een groot aantal andere mensen hebben wij wel de naam, maar geen actueel adres. Een aantal van deze namen vindt u hiernaast. Beschikt u over de juiste adresgegevens, schrijf ons dan. Ook wanneer u over naam- en adresgegevens van alumni beschikt, van wie u denkt dat zij helemaal niet bij ons bekend zijn.

Ons adres is: Universiteit Utrecht, Communicatie Service Centrum, taakgroep relatiebeheer,

Antwoordnummer 8428, 3500 VW Utrecht. Een postzegel is niet nodig.

E-mail: illuster@bur.ruu.nl.

vervolg pagina 17

Drs. M. Kelhout
Drs. J.V. Klinken
Drs. S.A. Kolle
Drs. M.G.T. Koot
Drs. M.R. Kraan
Drs. J. de Kruijf, alg. letteren
Drs. B.P.A.A. Kruisbrink
Drs. H.L. Kuiper, geschiedenis
Drs. H.M.A.P. van Laanen
Drs. T.A.H. de Laat
Drs. M.E. Lebesque
Drs. W.R. van Lente
Drs. S.T.A. Limpens
Drs. C.P. van der Linden
Drs. S.M. Lunter
Drs. W.J.M. Machielse
Drs. J.D. Marseille
Drs. R. Meijer, geschiedenis
Drs. E.H. Meijers

Drs. M. Meijman
Drs. P.M. Molenaar
Drs. L.A. Molina Zeledon
Drs. J.A. Moors
Drs. J.C. Mulder, geschiedenis
Drs. P.C.F. Nagtegaal
Drs. S. Nibbeling
Drs. G.H.W.M. Nijsten
Drs. E.C.M. Nijjens
Drs. J.H. Noordman
Drs. N.A.M. Obbens
Drs. H. Okkerman
Drs. N.J. van Oldenbeek
Drs. A. Oldenburg
Drs. C.A. Ondaatje, alg. letteren
Drs. E.J.W. Oor
Drs. B. Oversteegen
Drs. L.M. Paulussen

Drs. A.G. Pel
Drs. J. Petermeijer
Drs. C. Peters, geschiedenis
Drs. J.K. Plieger
Drs. D.L. Pritchard
Drs. E.G.W. Pul
Drs. M.F.A. van Raaij
Drs. S. Raue
Drs. W.P.M. Resing
Drs. S.T. Ridder
Drs. J. Rijlaarsdam
Drs. A. Rocca
Drs. A.J. Roll
Drs. C.A.J.M. Rooijakkers
Drs. B.J.M. van Roosendaal, geschiedenis
Drs. F.G. Roovers
Drs. E.D.M. Russel, alg. letteren
Drs. A. Santing

Drs. L.H.L.R. Sawor
Drs. B.C. van Schaik
Drs. J.E.M. Scharff
Drs. I.M. van Schie, alg. letteren
Drs. R.W.M. Schipaanboord
Drs. E.M. Schuddeboom
Drs. P.C. Schulps
Drs. A.C.T.M. Smits
Drs. M. Smorenburg
Drs. N. Snip
Drs. R.G. Staritsky
Drs. R.J. Stover
Drs. J. Strootman, geschiedenis
Drs. C.P. Theewis
Drs. A.G. Thomassen
Drs. W.L. Tiemeijer
Drs. W.T.M. Tiemes
Drs. J.F. Veltman

Drs. J.M.C. van de Ven
Drs. M.E.M. Verhagen
Drs. M. Verhoeven
Drs. R.M. Vermaat, geschiedenis
Drs. J.H. Vermeijden, geschiedenis
Drs. L.J.M. Vermeulen
Drs. H.H. Visscher
Drs. G. Visser
Drs. C.W. Vogel, geschiedenis
Drs. J.L.M. van der Vooren, Frans
Drs. A. Vos
Drs. F.A. de Vries
Drs. I.F.M. de Waal, geschiedenis
Drs. J.E. ter Wal

Drs. E. Walraven
Drs. M.M. Wassenaar
Drs. K. van de Weerd
Drs. W.F. van der Weg
Drs. I.C. Wennink
Drs. A.J. Wielsma
Drs. M. van Wijk
Drs. I.E. de Wilde
Drs. T.M. van Woerden
Drs. A. Zandbergen
Drs. N. van Zessen
Drs. J.M.V.D. van Zetten
Drs. C. van den Brink, Frans
W.J. Vlinkervleugel
Drs. J.D.M. van der Borgh, geschiedenis
Drs. J.S.G. Brefeld, geschiedenis
Drs. E.J. Delhaye, Engels

Illustrer is een gezamenlijke uitgave van de Universiteit Utrecht en de Vereniging Utrechts Universiteitsfonds. In samenwerking met faculteiten en verenigingen, het Alumniplatform en de Stichting Utrechts Universiteitsblad.

Illustrer verschijnt vier keer per jaar en wordt toegezonden aan afgestudeerden van de Universiteit Utrecht in een oplage van 60.000.

Hoofdredacteur: Twan Geurts
Redactie: Karin Beneken Kolmer, Noor van Haaren, Désirée Majoor, Leo Mudde
Redactie-advies: Roeland Dobbelaar, Sandra van Dillen, Lex Linssen, Harry van den Tweel

Redactie-raad: Jo Groebel, hoogleraar massacommunicatie; Willem Kardux, (voorzitter), secretaris Universiteit Utrecht; Joop Kessels, hoofd programma Communicatie; Joke Mat, redactie NRC-Handelsblad; Herre van Oostendorp, Stichting Utrechts Universiteitsblad; Jules Stael, voorzitter Vereniging Utrechts Universiteitsfonds; Leon van de Zande, studievereniging Awater

Aan dit nummer werkten verder mee: Mirke Beckers, Xander Bronkhorst, Martijn van Calmthout, Tanny Dobbelaar, Peter Giesen, Erik Hardeman, Armand Heijnen, Peter Jans, Frans van Mieghem, Niek Pas, Harry Priem, Leonie van den Schoor, Roel Snieder, Pauline Veen, Anne van Voorthuizen, Oene van der Wal

Fotografie: Maarten Hartman, Ivar Pel, Stijn Rademaker

Cartoon: Niels Bongers
Ontwerp en opmaak: Jeske van der Poel, Hans Lodewijkx visuele communicatie
Druk: Drukkerij Dijkman BV, Amsterdam

© Universiteit Utrecht. Illustrer, periodiek voor alumni van de Universiteit Utrecht. Overname van artikelen is – onder bronvermelding – toegestaan.

Het U-blad stelt op verzoek van de redactie eerder in het U-blad verschenen artikelen en illustraties beschikbaar aan Illustrer.

ISSN: 1383-4703

Voor toezending is gebruik gemaakt van alumni bestanden van:

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Reünistenvereniging BITON
Reünistenvereniging SSR-NU
Reünistenvereniging Unitas S.R.
'Lungit Iunctus'
Reünistenvereniging USC
Reünistenvereniging UVSV/NVVSU
Reünistenvereniging Veritas
Faculteit Farmacie
Faculteit Godgeleerdheid
Faculteit Letteren
Faculteit Natuur- en Sterrenkunde
Faculteit Rechtsgeleerdheid
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Faculteit Sociale Wetenschappen
Faculteit Scheikunde
Faculteit Wijsbegeerte
Faculteit Wiskunde en Informatica
A-Eskwadraat, Avirus, ESN, JSVU, PHEPH, SIB, SAMS, SVKIU, John Tomes, UGV, URIOS, UHSK, KNGMG, KNMG, KNMvD, KNMP, NIBI, NIP

Redactie-adres:
Illustrer, postbus 80125,
3508 TC Utrecht,
(030) 2534073,
fax: (030) 2533685,
e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl

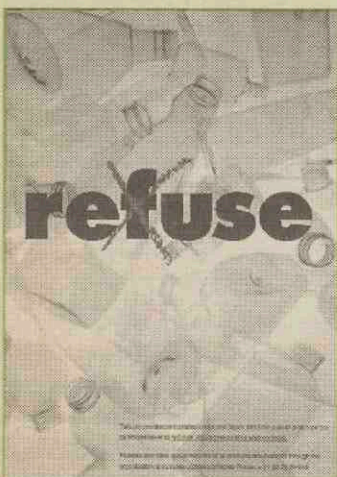
Publicaties

Klein Geheim

Jonge kinderen denken dat ouders dwars door hen heen kunnen kijken. Pas rond hun vijfde jaar ontdekken ze dat het mogelijk is om gedachten voor anderen verborgen te houden. Die geboorte van het innerlijk is een aangename en een schokkende ervaring. In het onlangs verschenen boek 'Klein Geheim' (Uitgeverij De Tijdstroom, ISBN: 90-352-1825-6, prijs f 39,95) beschrijven onderzoekers dr. Bas Levering (vakgroep Pedagogiek, Universiteit Utrecht) en prof. dr. Max van Manen (Department of secondary education, University of Alberta) de betekenis van het geheim in het leven van het kind. 'Klein Geheim' gaat over de positieve betekenis van het geheim. Levering en Van Manen besteden aandacht aan de verschillende vormen van geheimhouding, de manier waarop wij geheimhouding ervaren, het verschil tussen geheimhouding en privacy, het geheim in de romanliteratuur, de fysiologie van het geheim, geheimhouding en liegen, en schuldgevoel, schaamte en gêne. Geheimen blijken onontbeerlijk voor het ontstaan van individualiteit.

Re(f)use: Making the most of what we have

Het boek 're(f)use: Making the most of what we have' (ISBN: 90-803635-1-0) laat zien hoe vormgeving het mogelijk maakt afval

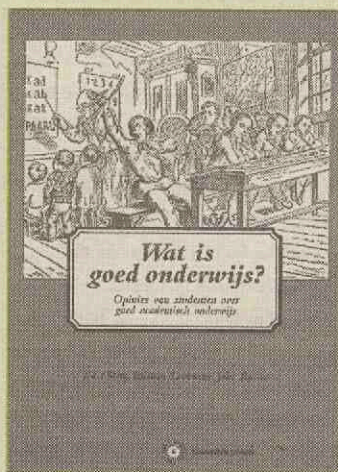
om te vormen tot nieuwe, mooie producten. Goede vormgeving kan de vraag naar gerecycleerd, her te gebruiken of natuurlijk afbreekbaar materiaal stimuleren. Milieugerichte productontwikkeling blijkt uitstekend samen te gaan met goede vormgeving.

Dit tweetalige boek (Engels/Duits) bevat essays door Ed van Hinte en specialisten uit het veld, zoals Michele De Lucchi, Ezio Manzini, Hans Pont, Tim Cooper en Jan Teunen. Daarnaast bevat het zo'n 100 foto's van voorwerpen variërend van speelgoed tot kayaks, stoffen gemaakt uit PET-flessen, meubels van oude yoghurtpakken, etcetera. Ontwerpers zijn onder anderen Frank Gehry, Philippe Starck, Michelle De Lucchi, Colin Reedy, Mart van Schijndel, Annelies de Leede en Huibert Groenendijk. De voorwerpen, afkomstig uit 16 verschillende landen, zijn ook te zien op de gelijknamige reizende tentoonstelling. Van 5 oktober tot 30 november 1997 staat de tentoonstelling in Museum De Beyerd in Breda. Daarna gaat hij naar Gent, Milaan, Barcelona en Kopenhagen. Kunsthistorie-alumna Natascha Drabbe is verantwoordelijk voor de eindredactie van het boek en de organisatie van de tentoonstelling.

'Wat is goed onderwijs?' Opinies van studenten over goed academisch onderwijs'

Het boek 'Wat is goed onderwijs?' (ISBN: 90-6481-603-4) bevat het verslag van een onderzoek onder studenten van alle studierichtingen van de Universiteit Utrecht. Zij werden in een enquête of interview gevraagd hun mening te geven over wat zij vinden dat goed onderwijs is. In onderzoeken en beleidsstukken worden de studenten veelal over één kam geschoren. Het is

Informatie voor deze rubriek
gaarne toezenden aan de
redactie onder vermelding van
'Publicaties'

echter maar de vraag of studenten van verschillende studierichtingen en verschillende studiefasen dezelfde wensen hebben ten aanzien van het onderwijs.

Wil een student Diergeneeskunde dezelfde onderwijsmethoden krijgen en dezelfde academische vaardigheden leren als een student Nederlandse Letterkunde? Hebben een vijfdejaars en een eerstejaars student Biologie dezelfde opvattingen over wat goede toetsingsmethoden zijn? Wat verwachten de studenten van de universiteit, welke vaardigheden willen zij verwerven, en hoe en wanneer willen zij die vaardigheden verwerven? Naast de uitkomst van het onderzoek staan er in het boek door studenten geschreven essays over de vraag 'wat is de ideale invulling van het universitair onderwijs?' en een verslag van een symposium over dit onderwerp.

Personalia

De voorzitter van het college van bestuur van de Universiteit Utrecht, **drs. Jan Veldhuis**, heeft in juni een hoge Franse onderscheiding in ontvangst genomen. Op de Franse ambassade kreeg hij door de ambassadeur de Chevalier de Legion d'Honneur uitgereikt. De Franse regering drukt daarmee haar waardering uit voor de kwaliteiten van Veldhuis op talrijke gebieden, zoals universiteiten, musea en culturele stichtingen.

Drs. Yvonne van Rooy is benoemd tot voorzitter van het college van bestuur van de Katholieke Universiteit Brabant (KUB). Van Rooy is daarmee de eerste vrouwelijk (en jongste) collegevoorzitter van een Nederlandse universiteit. Na haar rechtenstudie in Utrecht heeft Yvonne van Rooy gewerkt bij het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond, was zij lid van het Europees parlement en staatssecretaris van Economische Zaken. Universitaire bestuurservaring deed Van Rooy op als lid van de interne adviesraad van de Universiteit Utrecht en de raad van advies van de faculteit Technische Bedrijfskunde in Eindhoven.

Prof. dr. J.F.G. Vliegthart, hoogleraar bio-organische chemie, ontvangt op 26 september een eredoctoraat van de Universiteit van Stockholm vanwege zijn werk op het gebied van de koolhydraat-chemie. Prof. Vliegthart werd eerder onderscheiden door de Lajos Kossuth Universiteit van Debrecen (Hongarije) en de Université de Sciences et Technologies in Lille (Frankrijk).

Emeritus hoogleraar prof. dr. J.C. van der Leun is opgenomen op de Global 500 Roll of Honour van de UNEP, het milieuprogramma van de Verenigde Naties. Hij krijgt de onderscheiding vanwege zijn bijdrage aan de bescherming van het milieu. Van der Leun was van 1972 tot 1993 leider van de vakgroep dermatologie van de faculteit Geneeskunde. Hij deed andere onderzoek naar het verband tussen ultraviolette straling en huidkanker. Momenteel is Van der Leun voorzitter van een internationale VN-commissie die politici informeert over de effecten van verdunning van de ozonlaag.

Informatie voor deze rubriek
gaarne toezenden aan de
redactie onder vermelding van
'Personalia'

Een kwartaalkuize uit de persberichten van promoties, oraties, en onderzoek.

Gekooid goud

Onderzoekers van de Universiteit Utrecht zijn erin geslaagd om zogenoemde colloïdale oplossingen van uiterst kleine gouddeeltjes te maken. Deze gouddeeltjes combineren een bijzondere chemische functionaliteit met een groot oppervlak. Een mogelijke toepassing is het lokaliseren van eiwitten en andere biologisch actieve moleculen in cellen, door deze moleculen met de gouddeeltjes te 'labelen'. Op de bereidingsmethode van de goudcolloïden is inmiddels octrooi aangevraagd.

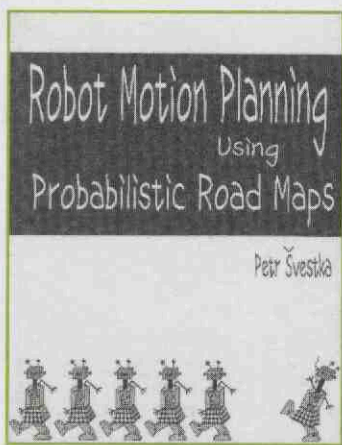
Een colloïdale oplossing bevat deeltjes (colloïden) die veel groter zijn dan de moleculen van het oplosmiddel, maar klein genoeg om verdeeld te blijven over de oplossing zonder naar de bodem te zakken. Voorbeelden van dit soort oplossin-

gen uit het dagelijks leven zijn melk en verf. De Utrechtse chemicus dr. P.A. Buining heeft een dergelijke oplossing gemaakt van extreem kleine gouddeeltjes. De gemiddelde diameter van deze deeltjes ligt tussen circa 1 en 5 nanometer (een nanometer is een miljoenste millimeter). Rond de gouddeeltjes wordt een 'kooi' van organosilaanverbindingen gehecht, met aan de buitenkant reactieve aminogroepen. Via deze groepen kunnen aan de goudcolloïden allerlei moleculen worden gekoppeld, die met 'gewoon' goud weinig of geen affiniteit hebben. De silaankooi zorgt voor een hoge graad van uniformiteit in de deeltjesgrootte en voorkomt dat de gouddeeltjes onderling gaan samenklonteren.

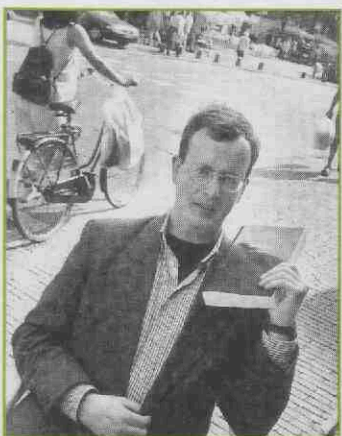
Robots leren bewegen

De meeste robots kunnen zich slecht aanpassen aan een veranderende omgeving. Alles moet ze worden voorgekauwd. Petr Švestka beschrijft in zijn proefschrift 'Robot motion planning using probabilistic road maps' hoe een robot kan worden bijgebracht zelfstandig te opereren in een nieuwe omgeving. Een basisvaardigheid die een robot moet bezitten om autonoom te handelen is het kunnen bewegen van punt A naar punt B, zonder daarbij ergens tegenaan te botsen. Hoe een robot deze vaardigheid verkrijgt noemen we het 'robot motion planning probleem', een uit wiskundig oogpunt uiterst moeilijk probleem. Je kunt namelijk bewijzen dat, hoe slim de robot ook geprogrammeerd is, er altijd problemen te bedenken zijn waarvoor de robot heel veel rekentijd nodig heeft

om ze op te lossen. Švestka maakte gebruik van toevalsgetallen waardoor zulke lange rekentijden onwaarschijnlijk worden. Op 16 juni promoveerde hij bij de faculteit Wiskunde en Informatica (promotor: prof. dr. M. Overmars).

Onaanvaardbare dubbelrol

Een gemeente die een weg afzet voor een wielervedstrijd of de huurprijs van een plek voor een viskraam verhoogt, maakt gebruik van het privaatrecht. De overheid speelt in dit soort gevallen een dubbelrol omdat zij via het publiekrecht ook de vergunningen voor deze zaken afgeeft. Deze dubbelrol wordt waarschijnlijk niet meer geaccepteerd in het gebruik van de Nederlandse

Gerrit Adriaan van der Veen:
"Overheid eet van twee walletjes".

Hoogleraren

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun afscheidscollage (Aula van het Academieggebouw, Domplein 29, Utrecht, tenzij anders vermeld):

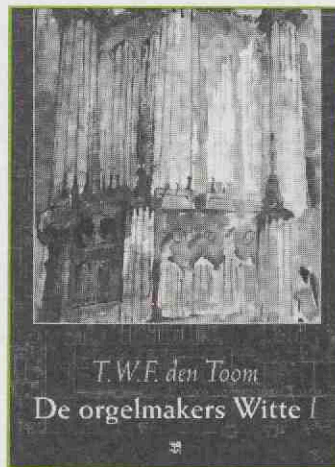
Prof. dr. V. Brümmer, faculteit Godgeleerdheid, 16 oktober om 16.00 uur
Prof. dr. J.R. Strooker, faculteit Wiskunde en Informatica, 17 oktober om 17.30 uur
Prof. dr. E.H. Huizing, faculteit Geneeskunde, 21 november om 17.00 uur in de Domkerk

In het komende kwartaal houden de volgende hoogleraren hun oratie (Aula van het Academieggebouw, Domplein 29, Utrecht om 16.15 uur, tenzij anders vermeld):

Prof. dr. W. Uricchio, faculteit Letteren, 30 september
Prof. dr. I. Moerdijk, faculteit Wiskunde en Informatica, 24 oktober
Prof. dr. G.A. Veldink, faculteit Scheikunde, 29 oktober
Prof. dr. J. Muis, faculteit Godgeleerdheid, 5 november
Prof. dr. A.L.G.A. Stille, faculteit Rechtsgeleerdheid, 12 november
Prof. dr. T. Logtenberg en prof. dr. J.G.J. van de Winkel, faculteit Geneeskunde, 18 november
Prof. mr. H.R.B.M. Kummeling, faculteit Rechtsgeleerdheid, 19 november om 17.30 uur
Prof. dr. Th. Wong, faculteit Aardwetenschappen, 20 november
Prof. dr. K. Th. Boersma, faculteit Biologie, 26 november om 17.30 uur
Prof. dr. R.J. In 't Veld, faculteit Sociale Wetenschappen, 9 december om 17.30 uur
Prof. dr. P. van Reenen, faculteit Rechtsgeleerdheid, 10 december
Prof. dr. A. Meijerink, faculteit Scheikunde, 17 december

rechtspraak. Dit stelt promovendus Gerrit Adriaan van der Veen in zijn proefschrift 'Openbare zaken, betekenis van het aloude publiek domein na vestiging van het primaat van het publiekrecht.' Van der Veen promoveerde op 11 juni bij de faculteit Rechtsgeleerdheid (promotoren: prof. mr. P.J.J. van Buuren, prof. mr. H.W. Heyman; co-promotor: mr. R.J.G.M. Widdershoven).

Orgelmakers Witte

Het maken van orgels is eeuwenlang een ambachtelijke traditie geweest. Ondanks de toenemende vraag naar orgels handhaafden de orgelmakers Witte deze traditie, in tegenstelling tot de bij de grotere buitenlandse orgelmakers opkomende gewoonte

gebruik te maken van moderne, door de stoommachine ondersteunde productiemethodes. Het proefschrift 'De orgelmakers Witte. Een bijdrage tot de geschiedschrijving van de orgelbouw in Nederland in de tweede helft van de negentiende eeuw' (ISBN: 90.5030.7671) van dr. T.W.F. den Toom bevat een uitgebreide analyse van de productie van de, voornamelijk voor protestantse kerken werkende, orgelmakers Witte. Verder wordt in het proefschrift de nodige aandacht besteed aan de uiterlijke vormgeving van de instrumenten. Het boek bevat ook een uitgebreid documentatiegedeelte waarin alle door de Wittes gemaakte instrumenten worden beschreven. Op 6 juni promoveerde Den Toom bij de faculteit Letteren (promotor: prof. dr. P. M. Op de Coul; co-promotor: dr. A.J. Gierveld).

Meer consensus

De grotere politieke partijen in Nederland hebben hun opvattingen over het te voeren minderhedenbeleid in de afgelopen twintig jaar flink veranderd. Begin jaren tachtig was het bevorderen van de multiculturele samenleving vaak het hoogste doel. Nu staat het verminderen van de hoge werkloosheid onder etnische minderheden voorop. Steeds sterker wordt ook de wenselijkheid van aanpassing aan fundamentele Nederlandse normen en waarden benadrukt. De opvatting dat het 'anders-zijn' van allochtonen maatschappelijke risico's met zich mee-

brengt en spanningen kan bevorderen, waarmee de overheid rekening dient te houden in haar beleid, lijkt gemeengoed geworden. Het minderhedenvraagstuk heeft nu een hogere politieke prioriteit dan begin jaren tachtig. De debatten in de Tweede Kamer en tussen de partijen zijn echter niet heftiger geworden, maar juist zakelijker. Dit blijkt uit het proefschrift 'Nederlandse politieke partijen over minderhedenbeleid, 1977-1995' van Alfons Fermin. Op 13 juni 1997 promoveerde hij aan de faculteit Sociale Wetenschappen (promotor: prof. dr. H.B. Entzinger).

Onduidelijk methadonbeleid

Gestichtsartsen die werkzaam zijn in Huizen van Bewaring en gevangenis- en nemen zelfstandig beslissingen omtrent methadonverstrekking. Daardoor verschilt het methadonbeleid per inrichting. Het opstellen van regels door het Ministerie van Justitie leidt niet tot een uniform beleid, blijkt uit een onderzoek van de Wetenschapswinkel Rechten. In het verleden zijn er regels opgesteld, maar die worden niet nageleefd. Onderzoeker Xandra van Balen bepleit in haar onderzoeksrapport 'Afkicken of Slikken; Methadon achter de tralies' dat een eenvormig

beleid slechts bereikt kan worden door inrichtingsartsen zelf regels te laten opstellen die door het Nederlands Huisartsen Genootschap gesteund worden. De verslavingsproblematiek in de Penitentiaire Inrichtingen (Huizen van Bewaring en gevangenis) is groot. Omdat het gebruik van drugs in de gevangenis verboden is moeten verslaafden afkicken. Hoe dat gebeurt, is afhankelijk van de gestichtsartsen. Sommige artsen schrijven methadon voor, een middel dat de ergste afkickverschijnselen opvangt; andere schrijven helemaal niets voor.

Liever taarten bakken

De zijsprong

Opmerkelijke loopbanen

Finance van den Heuij (34) studeerde in 1988 af als medisch bioloog.

Tegenwoordig bezorgt hij aan huis traditionele Engelse Afternoon Tea voor feesten en partijen.

Druk, druk, druk is Finance van den Heuij. Nog zojuist kwam er een verzoek binnen: of Chattertea overmorgen een afternoon tea kan verzorgen voor vijftig mensen. "Natuurlijk kan dat", zegt hij opgewekt. "Vorige week had ik een partij van duizend mensen. Sindsdien draai ik mijn

Oproep voor deze rubriek

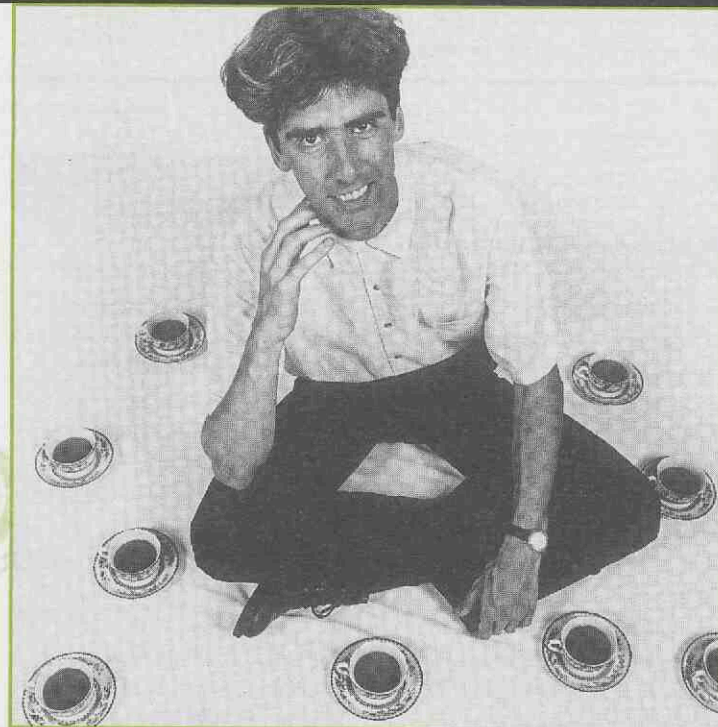
Bent u na uw studie ook iets heel anders gaan doen of kent u iemand die een 'zijsprong' heeft gemaakt, laat het dan weten aan de redactie van Illustrer, telefoon: (030) 2534073, fax: (030) 2533685, e-mail: k.beneken@bur.ruu.nl.

hand nergens meer voor om."

Chattertea, het eenmansbedrijf van Van den Heuij, verzorgt afternoon teas. Hij serveert verschillende soorten thee in fleurig bloemetjesservies van het luxueuze merk Spode. Op tafel komen originele Engelse sandwiches, scones, muffins en tal van zoete en hartige taarten. Die lekkerrijen bereidt hij zelf in zijn huis aan de Wittevrouwenstraat. Vervolgens brengt hij ze naar de plek waar feest wordt gevierd: 's zomers vaak in tuinen, als het koud is in een zaal of aan huis.

Finance studeerde medische biologie aan de Universiteit Utrecht. Na zijn kandidaats specialiseerde hij zich in psycho-immunologie en later in psychofysiologie. "Ik onderzoek de invloed van stress op het afweersysteem en op het hormoonstelsel", vertelt Van den Heuij. Hij grinnikt: "Vraag me geen details, ik weet er niets meer van." Dan serieuzer: "Toen al kreeg ik het benauwd van die specialisatie. Sommige mensen voelen zich lekker op de vierkante millimeter. Ik vroeg me steeds af waar al dat onderzoek toe moest leiden. Maar ik heb toch braaf mijn doctoraal gehaald."

In 1988 bleek de arbeidsmarkt voor biologen ronduit beroerd. Na enkele

Finance van den Heuij: "Ik wil mijn gasten in de watten leggen."

omzwervingen werd hij arbeidsmarktonderzoeker. "Ik ging data analyseren. Onderzoek waar ik niet voor had geleerd. Het lag me ook niet. Maar het heeft me jaren gekost om dat te ontdekken." Nadat een groot onderzoek was geflopt, wist Finance het zeker: "Met deze carrière is het afgelopen. De passie ontbreekt."

Een crisis volgde: "Iedere keer als ik het niet meer zag zitten, ging ik taarten bakken. Dat vond ik pas echt

leuk." Hij ging dromen over een eigen tearoom. Een buurvrouw, eigenaresse van een galerie, vroeg hem: "Waarom ga je geen teas aan huis bezorgen? Probeer het: volgende week heb ik een opening van een expositie. Hier heb je je eerste opdracht."

Vanaf dat moment bestond 'Chattertea': dat lijkt een Engels woord maar is het niet. Finance legt uit: "Chattertea is afgeleid van 'koffieklatsj' - klatsj is Limburgs voor kletspraat." Ook de Limburgse gezelligheid wil Finance, geboren in Vaals, met Chattertea meebrengen. "Ik verzorg niet alleen de catering. Ik wil sfeer brengen, mijn gasten in de watten leggen." Als de partij klein is, bedient hij zelf - "maar ik maak geen act van mezelf, ik ga geen butler spelen." Bij grotere partijen huurt hij bediening in. Zowel in het taarten bakken als in het ondernemerschap is hij autodidact. Dat is wennen. "Offertes maken, inkopen, het organiseren van partijen. Alles doe ik zelf. Natuurlijk, dat gaat met vallen en opstaan. Maar het is leuk. Ik voel me helemaal op mijn plek. Ik kom er steeds meer achter dat je dingen vanuit je hart moet doen. Anders wordt het helemaal niets." (TD)

Illuster 9 verschijnt op 20 december 1997.

Reacties, suggesties en ingezonden mededelingen kunt u toezenden aan de redactie vóór 29 oktober 1997.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden mededelingen in te korten of te weigeren.

Intellectuele embargo's

Nullius addictus jurare in verba magister (Horatius, Epistulae Liber I, 1:14). Deze regel, verkort tot 'Nullius in Verba', vormt al sinds eeuwen het motto van de Royal Society. Het spoort de leden aan om vrij van vooroordelen en dogmata zelfstandig te denken en kritisch te oordelen. Aanvankelijk was het natuurlijk vooral een aansporing om zich niet klakkeloos te voegen in het keurslijf van kerkelijke paradigma's, maar ook in onze tijd valt het niet altijd mee om afstand te bewaren tot gevestigde opinies - zelfs in academia. Toch is het juist bij uitstap de taak van de intellectueel om non-conformist te zijn en heersende opvattingen kritisch te evalueren. In de woorden van Thomas Mann: "Wenn das Boot sich nach links neigt, setze ich mich nach rechts, und wenn das Boot sich nach rechts neigt, setze ich mich nach links".

Vooraf op maatschappelijk relevante of ideologisch geladen onderzoeksgebieden kan 'politiek correctheid' tot auto-da-fe's leiden. Het meest extreme geval in onze tijd is natuurlijk de beruchte 'Lysenko-affaire' van een halve eeuw geleden in de voormalige Sovjet-Unie, maar ook in ons deel van de wereld zijn er recente voorbeelden van intellectuele inquisitie. Zoals de geruchtmakende schrijftafelmoord op de Leidse hoogleraar W. Buikhuisen, en dezer dagen de irrationele hetze tegen onderzoek op het gebied van de biotechnologie.

Ook staan onderzoekers tegenwoordig bloot aan de verleiding om, in de jacht op schaarse onderzoeksgelden, zich te voegen in de (soms ideologisch

bepaalde) paradigma's van grote, maatschappelijk goed liggende programma's. In de aardwetenschappen gebeurt dat bijvoorbeeld onder de vlag van 'climate change': de veronderstelde klimaatverandering als gevolg van antropogene CO₂-emissie. Hoewel geologische data géén steun aan deze these geven en recent onderzoek van zonnephysici in een andere richting wijst, decreteert een internationaal gremium van politici, ambtenaren en elkaar coöpterende, gelijkgestemde wetenschappers dat er 'wetenschappelijke consensus' over een komende klimaatramp door CO₂-uitstoot zou bestaan. Niets is minder waar, maar politici en milieubeweging hebben zich om verschillende redenen gretig van dit scenario meester gemaakt. Een aanvankelijk wetenschappelijke hypothese is zo tot politiek correcte ideologie verworpen. Kritiek en discussie zijn verdacht.

Sinds de Verlichting hoort wetenschap te gaan over waar of onwaar, over waarheidsbevinding op grond van verifieerbare feiten en falsifieerbare experimenten en observaties. Iets wat alleen mogelijk is in brede en open discussie zonder intellectuele embargo's.

Dr. H.N.A. Priem, verbonden aan de Organisatie NWO. Hij is hoogleraar isotopen-geologie en planetaire geologie te Utrecht, curator van het Artis Geologisch Museum te Amsterdam en medewerker van het Global Institute for the Study of Natural Resources te 's Gravenhage.

Adressen

Universiteit Utrecht Bestuursgebouw
Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533550 Fax: (030) 2533388

Vereniging Utrechts Universiteitsfonds
Bureau: Achter de Dom 20,
3512 JP Utrecht (030) 2538025

Coördinator alumnibinding

Mw. drs. D.T.M. Majoor, Heidelberglaan 8,
3584 CS Utrecht (030) 2534072
E-mail: d.majoor@bur.ruu.nl

Aardwetenschappen

Budapestlaan 4, 3584 CD Utrecht
Postbus 80021, 3508 TA Utrecht
(030) 2535050 Fax: (030) 2535030
E-mail: i.beekman@earth.ruu.nl

Biologie F.A.F.C. Wentgebouw

Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80088, 3508 TB Utrecht
(030) 2532276 Fax: (030) 2534526
E-mail: w.j.camesz@boev.biol.ruu.nl

Diergeneeskunde Androclusgebouw

Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht
Postbus 80163, 3508 TD Utrecht
(030) 2534851 Fax: (030) 2537727

Farmacie F.A.F.C. Wentgebouw

Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80082, 3508 TB Utrecht
(030) 2537313/2532525 Fax: (030) 2513953
E-mail: h.m.dobbelaar@far.ruu.nl

Geneeskunde Stratenum

Universiteitsweg 100, 3584 CG Utrecht
Postbus 80030, 3508 TA Utrecht
(030) 2538888 Fax: (030) 2539025
E-mail: bureau@med.ruu.nl

Godgeleerdheid Willem C. van Unnikgebouw

Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2531853 Fax: (030) 2533241
E-mail: theology@cc.ruu.nl

Letteren

Kromme Nieuwegracht 46, 3512 HJ Utrecht
(030) 2536105 Fax: (030) 2536083 E-mail
medewerkers: <naam>@let.ruu.nl

Natuur- en Sterrenkunde

Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht
Postbus 80000, 3508 TA Utrecht
(030) 2533284 Fax: (030) 2539282
E-mail: facbureau@fys.ruu.nl

Rechtsgeleerdheid

Janskerkhof 3, 3512 BK Utrecht
(030) 2537018/2537017 Fax: (030) 2537300
E-mail medewerkers: <voorletters.voorvoegselsachternaam>@rgl.ruu.nl

Ruimtelijke Wetenschappen

Willem C. van Unnikgebouw
Heidelberglaan 2, 3584 CS Utrecht
(030) 2532044 Fax: (030) 2540604
E-mail: r.vanderlinden@frw.ruu.nl

Scheikunde F.A.F.C. Wentgebouw

Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht
Postbus 80083, 3508 TB Utrecht
(030) 2533791/2533792 Fax: (030) 2533072
E-mail: bureau@chem.ruu.nl

Sociale Wetenschappen Centrumgebouw

Zuid, Heidelberglaan 1, 3584 CS Utrecht
(030) 2534700 Fax: (030) 2531619
E-mail: bureau@fsw.ruu.nl

Wijsbegeerte Bestuursgebouw

Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2531831 Fax: (030) 2532816
E-mail: bureau@phil.ruu.nl

Wiskunde en Informatica

Budapestlaan 6, 3584 CD Utrecht
(030) 2531515/2533536 Fax: (030) 2518394
E-mail: hurk@math.ruu.nl

IVLOS Bestuursgebouw

Heidelberglaan 8, 3584 CS Utrecht
(030) 2533400 Fax: (030) 2532741
E-mail: ivlos@ivlos.ruu.nl